

MUŽSKÝ KROJ Z HLADOVKY (ORAVA)

VÝDÝCH

Už Iud môj jasá
jak srdce tíško zvoní
voľne dýcha
jak hlahol ozýva sa
a radosť stáča do kalicha.

Čuj hromy rozorvané
viď blesky rozčesnuté
Nadšením ožívame
Ó koniec otroctvu a knute
JÁN BROCKO

ŽIVOT

KULTURNÉ SOCIÁLNÍ ČASOPIS

ČERVEN — JÚN — CZERWIEC Nr 6 1966 Cena 1 zł.

Do dvadsiateho druhého roku nového, slobodného života vošiel 9. mája český a slovenský ľud. To čo bolo nedosiahnuteľné roku 1918, plne sa uskutočnilo súčasne. Vládnú moc dostali do rúk pracujúci. Vtedy, počas tvorenia prvej republiky, pracujúci sa tiež dožadovali moci a zodpovednosti za svoj osud, ale buržoázia im ju vytrhla v dňoch decembrovej stávky 1921 roku. Po druhýkrát usilovala zavlaďnúť nad národní Československa vo februárových dňoch 1948, ale naučená skúsenosťami a vedoma si svojich cieľov robotnícka trieda, nedopustila to. Vôla a sila ľudu boli také, že buržoázia a kapitál museli navždy ustúpiť. To, za čo bezvýsledne bojovali pracujúci v období prvej republiky, stalo sa teraz skutočnosťou.

ONA ZAČALA 22

Už v prvých dňoch slobodného života poprednou úlohou bolo odstránenie škôd a strat, ktoré priniesla okupácia a vojna, ako aj znovuvýstavba vojnovu zničeného národnohospodárstva. Konkrétny obsah tohto úsilia obsahoval prvý dvojročný hospodársky plán, ktorý kladol úlohu preorientovania vojnovej produkcie na mierovu a privedenie jej na predvojnovú úroveň. Ďalšie plány hospodárskeho rozvoja priniesli mohutné rozbudovávanie výroby vo všetkých smeroch, ako aj prestavbu celéj priemyselnej základnej na nových základoch, zmenu poľnohospodárstva a celého spoločenského i kultúrneho života Československa.

Vznikli nové huty, kombináty a továrne, prieprady a elektrárne, boli rozbudované jestvujúce. Národné hospodárstvo dosiahlo úroveň, ktorá ho zaradila medzi priemyselné vyspelé krajinu. Národný dôchodok v prepočítaní na 1 obyvateľa prekročil roku 1965 predvojnovú úroveň z roku 1937 až 2,7 násobne, dokazujúc tým rýchlejšie tempo rastu ako väčšina vyspelých kapitalistických krajín. Len v rokoch 1950-1964 priemerny rast národného dôchodku na jedného obyvateľa ČSSR činil 4,8 percent, keď napr. v Belgicku v tom istom období činil 2,6 percent, v Dánsku 3,0 percent, v USA 1,8 percent, vo Francúzsku 3,8 percent, a vo Švédsku 3,1 percent. Súčasne boli dosiahnuté patričné výsledky v štrukturálnej prestavbe národného hospodárstva, predovšetkým stúpol podiel priemyslu a stavebnictva vo vytváraní spoločných výrobných prostriedkov.

Neustále rozširuje sa zahraničný obchod ČSSR, ktorá dnes praktickým obchoduje s viac ako 130 krajinami sveta. Tieto rozľahlé medzinárodné obchodné a hospodárske styky, charakteristické pre mierový rozvoj socialistického Československa sú dokumentované zväčšujúcim sa rok-ročne počtom zahraničných obchodných zástupstiev na medzinárodných trhoch a výstavach.

Je nemožné v jednom článku uviesť všetky fakty zo stavenia, ktorým je dnešné Československo. Písali sme už o tom mnohokrát a ešte neraz sa k tomu vrátime, lebo skutočnosť prekračuje všetky predstavy, a príklady možno uvádzat zo všetkých kútov krajin. Vyraďajú továrne a vedecké inštitúty, školy a detské jasle, zdravotnícke objekty a celé štvrti moderných obytných domov, divadlá a kiná, obchody, reštaurácie, kaviarne a iné služby obyvateľstvu, všetko stále modernejšie, je to stále lepšia architektúra a je tu aj stále lepšie zásobovanie. Tieto fakty dali by sa násobiť. Vrávia o mohutnom rozvoji ČSSR, starostlivosti o človeka a jasnom pohľade do budúcnosti.

MINULOSŤ - SÚČAS -

Kotliar pri brusení v Závodech vítězného února v Hradci Králové.

Z DOMOVA

● Turistom, ktorí budú tento rok cestovať do ľudovodemokratických krajín (mimo Juhoslováviu) budú devízy, ktoré obdržia vo výške podľa predpisov, predávané „od ruky“. To znamená, že nebudú potrebné žiadosti a iné formality. Bude zväčšený počet filiálok NBP z 30 na 93 oprávnených predávať devízy.

● Stozlatové mince razené pri príležitosti Tisícročia polského štátu budú predávané na zásade viazaných transakcií: za 50 gramov striebra odovzdaných v obchode „Jubilera“ za ktoré dohavájúci obdrží úradnu cenu, dostanie právo kúpy výročnej mince. Národná banka hlási ďalšíu „novinku“: od 1. júna priší do obehu tisiclatové bankovky.

● Straničné organizácie v ceste Poľsku prijali v I. kvartieri t.r. 46,5 tis. kandidátov do strany. V tomto počte viac ako 40 percent sú mladí ľudia do 25 rokov. Ku koncu marca bolo v strane 1,8 mil. členov a kandidátov.

● Do Sejmu bol prihlásený návrh zákona o kúpeľoch. Návrh predpokladá schválenie mimoriadnej pravnej ochrany miest, ktoré majú prírodné podmienky klimatického, balneologického a iného liečenia. Na týchto miestach nebude sa budovať podniky, ktoré by mohli narušiť jestvujúci mikroklimu. Zákon reguluje záležitosť poplatkov sanatórií miestnym národným výborom.

● Obchod informuje: v marci bolo predané 11 percent viac mäsa a mäsových výrobkov ako v marci min. , okrem toho občania kúpili 20 percent viac mäsa a 7,7 percent viac rastlinných tukov. Súčasne bolo zaznamenané 15-percentné zniženie predaja zvieracích tukov, ako aj 9-percentný pokles nákupu cukru.

● V dobrom zdravotnom stave opustila kliniku vo Vroclavi pacientka, ktoréj prešli priebežné oblečky. Je to druhý prípad transplantácie oblečky v Poľsku.

● Na viedieku býva asi 50 percent obyvateľov Poľska, t.zn. 15 miliónov obyvateľov. 60 percent týchto občanov je oprávnených využívať bezplatné služby zdravotníctva. Pre tú skupinu obyvateľov je 2 tis. zdravotníckych stredisk, ktoré zamestnavajú viac ako 2 tisíc lekárov. Žiaľ, je to len necelých 6 percent celkového počtu lekárov.

● Vo varšavskej saskej záhrade bol odhalený pomník Márie Konopnickej (dielo umelca St. Kulona).

VÝROČIA

1.VI.1933 — Krvavé sedliacke stavky v južnom Poľsku.

3.VI.1965 — kozmická prechádzka E. White'a.

6.VI.1530 — narodil sa J. Kochanowski.

9.-25.VI.1944 — boj AL v janovských a lipských lesoch, ako aj v Solskom pralese.

14.-19.VI.1963 — súborný kozmický let V. Bykovského a V. Tereškovej.

21.VI.1932 — prepuknutie sedliackého povstania v okr. Lesku.

22.VI.1941 — invázia hitlerovho Nemecka na SSSR.

28.VI.1945 — utvorenie predbežnej vlády Národnej Jednoty.

29.VI.1936 — sedliacke demonštrácie pri Nowosielcach.

od A po Z

ZAUJIMAVOSTI Z ČSSR

ADMINISTRAČNE ČSSR je po delená od r. 1960 na hl. mesto Prahu a desať krajov: stredočeský s Prahou, juhočeský s Českými Budějovicami, západočeský s Plzňom, severočeský s Ústím nad Labem, východočeský s Hradcom Králové, juhomoravský s Brnom, severomoravský s Ostravou, západoslovenský s Bratislavou, stredoslovenský s Banskom Bystricou, východoslovenský s Košicami. Kraje sú po delené na 118 okresy. Spolu s novou územnou delbou, ktorá značne zjednodušuje správu krajín národné výbory obdržali novu právomoc.

BIBLIOGRAFIA Slovenska zaznamenáva v posledných rokoch cenne úspechy. V lanskom roku vyšli v Matici slovenskej Prvotlače archívov a múzeu a niektorých historických knižnic na Slovensku. Skoro vo všetkých archívoch, v múzeach Slovenska nachádzajú sa odborné, príručné i depozitné knižnice a v nich pozaruhodné exempláre protvolači k XV. storočiu, v tom 220 exemplárov protvolači latinských. V českých krajoch jednú z najväčších zbierok protvolači má fond Vyšebrodského kláštora, ktorý má okolo 350 inukunábli z rokov 1470-1500.

CESTY. Československa cestná sieť tvorí 72.832 km ciest prej, druhej a tretej kategórie. V budúcnosti hlavné cesty budú mať takúto skladbu: 1710 km dĺžka sieti autostrád, ktoré spoja významné strediská a napoja sa na medzinárodnú sieť, ďalej hlavná sieť — 2.930 km, a základná cestná sieť s dĺžkou 8.639 km. Klúčovou trasou bude autostráda: Praha-Jihlava-Brno-Trenčín-Zilina-

—Prešov-Michalovce — hranice s SSSR. Najsamprav sa začne výstavba fahu: Praha-Brno-Bratislava. Ročne sa bude môcť uviesť do prevádzky 60-80 kilometrový úsek, neskôr — 150 km. Autostráda má byť 26,5 m široka, a bude mať dve jednosmerne vozovky oddelené trojmetrovým pruhom. Každá vozovka bude mať dva dopravné pruhy a miľourčovné prípojky. Ďalej bude mať vonkajšie spevnené krajinice na odstavanie pokazených áut, miesto na odpočívanie, cestmajstrovstvá na každých 50 km, telekomunikačnú sieť, motely, servisné služby a kryty. Cestovná rýchlosť dosiahne 180 km. Náklad výstavby 1 km autostrády predstavuje 10 mln. korún.

ČSSR — oficiálne pomenovanie Československa socialistická republika zaobráva povrch 127.860 km² a má podľa údajov z roku 1961 — 13,7 mln. obyvateľov, z čoho na české zeme spolu s Moravou a Sliezskom pripadá 78.852 km² a 9,57 mln. obyvateľov. Slovensko má 49.009 km² a 4,17 mln. obyvateľov. Zo zorného uhľa obyvateľstva ČSSR má 10 miest v Európe, pri priesmernej hustote osídlenia 107 obyvateľov na 1 km².

DOPRAVA na Slovensku zaznamenáva úspešný vývoj. Pokračuje elektrifikácia železníc a autobusy praktický spájajú všetky priemyselné centrá s okolitými obcoumi. Značne sa rozvíja aj miestna doprava. Celkova preprava tovarov oproti roku 1961 do roku 1965 sa zvýšila o 16 percent. A preprava osôb o 19 percent.

EXPO 67. ČSSR po získaní zlaté medaily v Bruseli roku 1958 sa pripravuje na Montreal (Kanada). Expozia bude vizuálnym obrazom života národnov Československa od praveku po dnešok a v budúcnosti.

FILM. Československý film režisérskej dvojice Kadar — Kloss. Obchod na korze (Sklep pri glóvnej ulici), v ktorom hlavnú úlohu hrala Ida Kamińska — herečka a riaditeľka varšavského židovského divadla, po prvý raz v historii dostal tento rok zlatú

sošku Oscara. Je to najvyššie uznanie, ktoré takmer 40 rokov udelenie Americká filmová akadémia najlepším filmom a filmovým hereckým výkonom domácim a zahraničným. Fipomeňme tu, že trochu „zabudnutým“ nositeľom Oscara je tiež Ivan Jandl z Prahy, ktorý r. 1947 ako desaťročný hral úlohu chlapca hľadajúceho po vojne svojich stratených rodičov v americkom filme rež. Zinemenna.

GEOLOGICKÉHO kongresu, ktorý bude usporiadany v auguste 1968 v Prahe zúčastní sa podľa reálnych odhadov 3.500 až 5.000 odborníkov z celého sveta. Bude to najväčšie stretnutie vedeckých pracovníkov v Československu, ktoré bolo doposiaľ organizované.

HRANICE Československa sú pomerne dlhé a majú celkovo 3.472 km. Najdlhší úsek — s Poľskom čini 1310 km, potom s Maďarskom — 679 km, s Rakúskom — 570 km, s NDR — 459 km, s NSR — 356 km a s SSSR — 98 km.

CHÉMIA robí v ČSSR neobvykú kariéru a po roku 1948 stúpla asi 10-násobne. Najväčšie chemické priemyselné závody nachádzajú sa v Prahe, Bratislave, Pardubicach, Ostrave. Na investíciu v chemickom priemysle v rokoch 1966-1970 je určených asi 26 mld. korún, čo umožní rast produkcie o 75 percent.

INVESTÍCIE na Slovensku v rokoch 1962-65 dosiahli 54,8 mld. Kčs. t.j. 32,1 percent celostátnego objemu investícii. Do prevádzky sa uviedli viacere nové závody a ďalšie sa zrekonštruovali a modernizovali. Vcelku sa na Slovensku vytvorilo 128.000 nových pracovných príležitostí. V poľnohospodárstve sa investovalo prevažne na krmovinársky priemysel, polnohospodárske stroje a zariadenia. Do používania sa odovzdali priestory pre milión kusov hovädzieho dobytku, 1,7 milión kusov ošípaných a 4,6 milión kusov hydin.

(POKRAČOVANIE V JÚLOVOM ČÍSLE)

NOSŤ - BUDÚCNOŠŤ

V tých obrovských zmenách, v každodennej námahe výstavby od základov nového Československa na vyspelú socialistickú krajinu na čele stojí tvorčia a vedúca sila — Komunisticka strana Československa.

KAPITOLY DEJÍN

Od vzniku pred 45 rokmi, v dňoch 14. - 16. mája 1921 roku, sú spojené s ľudom Československa. KSČ ako jediná opozičná strana buržoázneho štátu bojovala za práva pracujúcich, bojovala s hospodárskymi krízami, bojovala s fašistickým ohrozením demokracie, organizovala a viedla hrdinský boj s okupantmi, boj za ľudovú demokraciu, pošírenie a zaistenie práv robotníkov, za výstavbu základov socialismu a vytvorenie zrelej socialistickej spoločnosti, prevzala zodpovednosť za osudy národov ČSSR. Zdravé sily spoločnosti zjednotené v radoch strany a zoskupené okolo nej vďazne kráčajú po novej ceste života krajiny v bratskom a vedomom si jednotných cieľov tábore socialistických štátov.

V posledných dňoch mája KSČ začala svoj XIII. sjezd. Predchádzala ho široká a živá diskusia o tézach ústredného výboru KSČ, ktorá prebiehal na volebných schôdzach stranických organizácií, na schôdzach spoločenských organizácií, ako aj na stránkach celej českej a slovenskej tlače. Boli prihlásené tisíce poznámok a návrhov, výrazov uznania, náhľadov a tiež kritiky nedostatkov a chýb,

ktoré sa prejavili počas realizácie hospodárskych a verejných plánov i najrôznejších záležitostí aktuálnych súčasne v Českoslovinsku.

„BUDE“ SA ZAČÍNA DNES

Úlohou XIII. sjezdu bude konkretizácia línie ďalšieho rozvoja socialistickej spoločnosti a v centre záujmu nachádzajú sa otázky týkajúce sa národo-hospodárstva, dynamiky jeho rozvoja a národochospodárskych proporcii, zavedenie nového systému riadenia a ďalšieho rastu národného dochodku.

Sjazdové tézy zdôrazňujú nutnosť zavedenia a využitia hmotného zainteresovania pracujúcich, ako aj zainteresovania spoločenským efektom produkcie zároveň zdôrazňujú nutnosť zaistenia rýchleho tempa rastu efektivity a poukazujú na smery odstránenia doterajších nedostatkov v systéme riadenia národochospodárstva.

Plán rozvoja národochospodárstva na tento rok, ktorý bol už spracovaný podľa nového systému riadenia je súčasne časťou perspektívického plánu, na ktorý sa prešunul hlavný dôraz. Príemyselná výroba ma tento rok stúpnutie o 5,6 perc. a polnohospodárska výroba o 6-7 perc. Tézy obsahujú tiež smernice týkajúce sa spracovania nového päťročného plánu príemyselnej výroby, rozvoja rolnictva, vedecko-technického pokroku a investičnej politiky. Zaoberejú sa otázkami medzinárodnej delby práce. Predvídajú ďalší rozvoj bytovej výstavby,

zväčšenia množstva volného času, rozvoja sociálnych zariadení. Vyjadrujú sa za pošírením právomoce národných výborov a určujú úlohy odborov, ako aj vytýčujú smernice práce na dedine, medzi mládežou a ženami.

V oblasti kultúry a umenia zdôrazňuje sa podporovanie takej umeleckej činnosti, ktorá v centre svojho záujmu stavia rozvoj socialistickej spoločnosti. V spôsobe zásad socialistického myšlenia a konania ľudí tézy zdôrazňujú mimoriadnu úlohu rodiny, ktorá stvára charakter ľudskej osobnosti a spôsoby vzájomného spolunažívania.

Tézy koncentrujú svoju pozornosť na otázke jednoty internacionálistickej robotníckeho hnutia, odsudzujú vzmáhajúcu agresivitu imperializmu a reakčných sôl západonemeckého militarizmu, sú za mierovým spolunažívaním štátov rôznych spoločenských zriadení.

„ZAOŠTALÉ“ STRATILO SVOJU NAPLN

Ked' odovzdávame toto číslo do tlačiarne v Bratislave sjezd Komunistickéj strany Slovenska zhodnotil výsledky Slovenska za posledné štyri roky a načrtol nové úlohy do roku 1970.

Každý kto videl Slovensko v prvých povojnových dňoch a navštívil ho teraz je prekvapený ako v priebehu tých uplynulých rokov od základov zmenil sa obraz a život tejto krajiny.

Týcia sa objekty nových tovární, vyrástli nové domy pokryté lesom televíznych antén, úzke pásy roli a roličiek zmenili sa na široké lany spoločné obrábane najmodernejšími strojmi a rolníckym náradím, cesty zaplnili sa tisícami

automobilov. Buduje sa všade, v mestách i na vidieku. Všade vyraďajú rôznorodé moderné priemyselné a sociálne objekty.

Uvedme niekoľko čísel, ktoré lepšie ako slová zobrazia nám zmeny na Slovensku.

V uplynulých rokoch pokračoval rast hospodárstva na Slovensku rýchlejším tempom ako v celoštátnom meradle. Kým celoštátnie vzrástol objem príemyselnej výroby o 19,4 percenta, na Slovensku vzrástol o 28,6 percenta. Vývoj národného hospodárstva na Slovensku sa bude aj do r. 1970 rozvíjať rýchlejším tempom ako celoštátnie.

V priemysle vzrástie objem výroby zhruba o 56 perc., oproti celoštátnemu rastu takmer o 30 perc. tým sa podiel Slovenska na príemyselnej výrobe ČSSR zvýši o 20,7 perc. v roku 1965 zhruba na 25 perc. v roku 1970 a v polnohospodárstve oproti predchadzajúcim piatim rokom o 18,3 perc. pri celoštátnom raste o 14,6 perc.

Rozsah investičnej výstavby vrátane generálnych opráv, dosiahne na Slovensku v období rokov 1966-1970 okolo 31,3 perc. z celoštátnego objemu.

Zamestnanosť vzrástie o 136,5 tis. pracovníkov, čo je 42 perc. z prírastku zamestnanosti v ČSSR: Podiel elektrických a dieselových trakcií v roku 1970 dosiahne na Slovensku zhruba 90 perc.

Obrovské zmeny nastali v slovenskom školstve. Len v rokoch 1966-1970 povinnu školskú dochádzku ukončí 480 mládež, 67,5 tis. absolventov odborných stredných škôl a 32 tis. študentov vysokých škôl rôznych obovorov.

Pojem „zaostalé“ alebo „zaostávajúce“ Slovensko stratil svoj význam a patrí už len minulosti.

ADAMEC

O HYGIENU HOSPODÁRSKÝCH STAVIEB

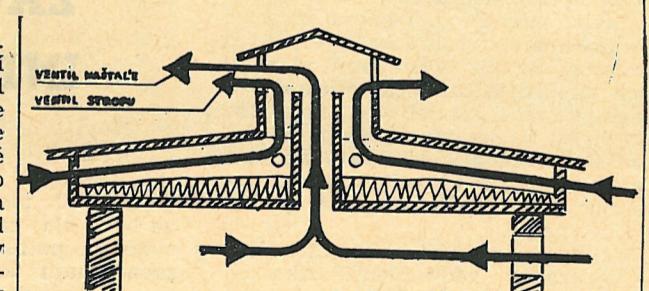
Roľníci, s ktorími som sa rozprával v Dylowe súhlasili so mnou, že najviac škod spôsobujú chovu zlé hygienické podmienky v maštaľach, chlievoch a iných miestnostiach. Mimoriadne citlivovo reaguje dobytok na nedostatok ventilácie, to znamená výmenu zleho vzduchu na dobrý. Následkom nedostatku ventilácie v maštaľach je vlhkosť a otrava vzduchu plynmi z hnoja nachádzajúceho sa v maštale.

Východisko je jednoduché, avšak podceňované. Založenie tej najjednoduchšej ventilácie, v opretí o odvadzacie a privadzacie kanály. Odvadzaci kanál umiesťujeme viac menej uprostred stropu vo forme komína, a privadzacie kanály pod stropom v podobe dier, do ktorých sa šikmo vnmurujú napr. drenážové trubičky, tak, aby vzduch od stropu rozhádzal sa po maštale ale neofukoval dobytok. Veľkosť kanála v strepe a počet drenážových trubičiek závisí od počtu dobytka v maštale, to znamená: pre 5 kusov dobytka (priemernej vähy) 1 stropný kanál rozmerov 30 cm × 30 cm a 4 privadzacie šikme kanály v bočných stenach pod povalem (vnútorný otvor vyššie — vonkajší nižšie) s priemerom 10 cm. Týka sa to stavieb, ktorých kubatúra neprekračuje 100 m³. Maštaľe obyčajne majú takéto rozmer v podhorských oblastiach. Odvadzacie kanály robíme z neoblovaných dosák, miesta na ktorých sa stýkajú malí byť potiahnuté smolou, aby sa predbehlo hnilobe pre vlhkosť kanálov. Odvadzaci kanál mal byť trochu vytrčený zo stropu a mal by mať závoru aby sa v prípade mrazov mohol regulovať odtok vzduchu.

Veľmi dôležitou záležitosťou je svetlo v maštaľach, ktoré nič nestojí. Je nutné, aby maštaľe mali obločné otvory patričnej veľkosti. Počet a veľkosť oblokov závisí od povrchu miestnosti. Keď v maštale je 5 kusov dobytka, obloky malí by mať povrch najmenej 2 m², to znamená 2 obloky rozmerov 1 m × 0,70 m. Obloky normalizovaných rozmerov môžete kúpiť v každom GS „Samopomoc Chlopska“.

Pre udržanie čistoty v maštali veľmi dôležitou záležitosťou je kanalizácia pre odvádzanie hnojovky. Hnojovku je treba odvádzat do hnojovkovej jamy, ktorá by sa mala nachádzať mimo maštaľe. Nádrž mala byť prikrytá. Na tieto účely poskytuje úverky každá druhovno-sporiteľná pokladňa na dedine SOP. Len pomocou dokonca primitívnych odtokov hnojovky dá sa udržať akú — takú čistotu maštaľe.

Pohyb na vzduchu a slnku je nutny pre zdravie dobytka. Dobytok sa musí vyháňať aj v zime najmenej na 2-3 hodiny, dokonca počas teplôt nižších ako 0 stupňov.

Konečne je dôležité, najmä teraz na jar, dezinfekovať maštaľu, aby sme takto bojovali s nákažlivými nemocami. Najlepšie to robíme pomocou okr. dezinfekčnej služby (kolumna dezinfekcyna), ktorá má patričné prostriedky a dezinfekuje skutočne za mierne poplatky. Na tomto mieste upozorňujeme, že bielenie vápnom je mälo účinie.

Konečne dôležitá záležitosť napájania dobytka. Dospejly statok potrebuje denne asi 60 litrov nezávadnej vody. Konec potrebujú o niečo menej, 40 litrov. Dobytok je treba napájať aspoň trikrát denne. Nesmieme napájať dobytok vodou z jazierok, priekop a kauží, môže spôsobiť nebezpečnú v následku nemoc.

D. P.

Ked' som preskúmal a podrobnejšie, s ceruzkou v ruke prepočítal rentabilitu sedliackých gazdovstiev podhorských a horských terénov, prišiel som k uzáveru, že hlavnou položkou ziskov týchto gazdovstiev je chov. Statisticke udaje uistili mná o správnosti môjho názoru, lebo vysvitlo, že skutočne na podhanských terénoch je pomerne veľa dobytka na každý hektár ornej pôdy. To znamená, že takto rozvojový smer vyplýva z objektívnych hospodárskych podmienok a že roľníci stvarujú ho naďalej, lebo je to rentabilné a tak to diktuje zdravý rozum. S rastlinou výrobou lepšie nepočítat, lebo pôda je tu mierná a k tomu kamenitá, rodí ovos a zemiaky ale už chlieb často sa musí pre rodinu kupovať. Takto je ešte v celej rade obcí na Spiši a Orave.

Ak už je reč o tom, čo rozhoduje o rentabiliti gazdovstiev na Podhali, je zahodno spomenúť, či skutočne sa hľadajú rezervy, aby sa pozdvihla produktivita chovaného dobytka a iných zvierat. Rozprával som o tom s mnohými gazdami, pozrel som si radu hospodárskych stavieb.

Dozvedel som sa tiež, že roľníci v zimnom období radi chodili na roľnícke školenie, výborne sa orientovali v politike, vedeli odpovedať na otázky o racionálnom krmení dobytka, o krmovinovej základni a čo sa viac opláca. Výborne sa napríklad orientovali, že krava vo váhe 350 kg — v tej oblasti kravy majú poväčšinu túto váhu potrebuje 3,7 ovesných jednotiek; z čoho 210 bielka. Tieto potreby dajú sa uspokojiť 1,7 kg ovsu a 7 kg zemiakov. Samozrejme v praxi žiadne roľník, dokonca ani ten, ktorý sa snaží racionálne kŕmiť dobytok, nevymeriava krmivo podľa týchto noriem, najmä v zime. Teraz, keď je dobytok na lúkach, tento problém nejestvuje.

Nie vždy si však uvedomujeme, že o produktivite dobytka, popri krmení, rozhodujú tiež životné podmienky zvierat. Jedna sa tu predovšetkým o hygienické podmienky v maštaľach, o podmienky, ktoré účinne mohli by predbiehať chorobám a v následkoch hospodárskym stratám.

Maštaľe, nezaistiať takéto podmienky. Všeobecne bol nedostatok svetlá, ventilácie, vlhkosti a špiná, to znamená to všetko, čo je priaznivé pre rozvoj tuberkulózy.

Co by bolo treba urobiť, aby sa tento stav zlepšil?

HLAS VLADIMÍRA HESSE

konkrétní pomoc, ale také onu zvláštní atmosféru, která působí příznivě na jejich práci. A právě v tom vidím krásné pole působnosti pro Československou kulturní společnost.

Když naslouchám těmto slovům, vzpomínám si na nedávné příhody tohoto člověka. Pracoval, lépe řečeno tvořil v hrobce na hřbitově. Tam přišla na svět díla, která vysoce hodnotila přísná kritika nejvýznamnějších časopisů. Byla to díla, která však rozhodně nevyjadřovala pochybnosti ani nejposlednejší zoufalství, v němž se umělec nacházel, naopak vyslovovala společenské ideje, dějiny země, život národa a krásu lidových lubelských motivů.

Vím, že výtvarníků — Čechů a Slováků, žije v Polsku několik. Hovoří dle Vl. Hess. V hlavním městě sochařka Stehnová a ještě nějaký malíř. Na Spiši v Jurgowě lidový umělec Gombas, žije také někdo v Dolním Slezsku. Podávám pouze ty, o nichž jsem četl nebo slyšel, možná, že je jich víc. Zdá se mi, že by Československá kulturní společnost měla projevit větší zájem o tyto lidi. Nejnom, opakuji, z hlediska jejich potřeb, ale za účelem vytvoření střediska umělecké myšlenky, využívání jejich talentu pro všeobecné kulturněosvětové potřeby. To by plně obsaženo v profilu stanov působnosti Společnosti. Tito lidé — jak potvrzuje praxe — to potenciální a oddaný aktiv, s nímž možno počítat pokud jde o veřejnou činnost. Může se také stát, že někdo potřebuje pomoc, tak jak jsem ji potřeboval já. I tyto věci by neměly být vzdálené naši organizaci, která má možnosti a autoritu, tedy to, co je nutno k zásahu v případě potřeby.

Byt V. Hesse připomíná muzeum. Poslouchám tedy a současně se obdivuji. Je zde mnoho originálních lidových památek a také muzejních kusů. Mistr mi ukazuje např. kamenné

pečet z počátku Polského státu a jiné paměti hodnosti, které při přiležitosti Tisíciletí mají obzvláštní výmluvnost. Vedle toho jsou zde díla umělcova, která nadále jsou unášena proudem společenského zapotřebování. Mnoho kusů je tematicky spojeno s 650 výročím založení Lublina, jiné s Tisíciletím našeho státu. Tato tvorivost Hesse vyplývá z jeho vlastní potřeby, zdůvodňuje upřímný zájem umělce. Jiná díla, např. bižuterie (nota bene rozkošná) je čistě výdělečným předmětem a spíše pokusem o tvarování kovů.

Na zjezdu ČSKS, na němž bych se chtěl přihlásit o slovo, rozvedu témat, který je mi obzvláště blízký, a sice práci našich umělců, původem Čechů a Slováků. Zdá se mi však, že sama Společnost by měla představit jejich dílo již na valném sjezdu. Ale spoj exponujíc umělecké fotografie jejich díla. To by vytvořilo příznivou atmosféru a tehdy by můj hlas nebyl osamocen. Díla — pokud si zaslouží na toto pojmenování — hovoří lépe a výmluvně než člověk. Stálo by za to, pozvat na sjezd nejznámější umělce. Domnívám se, že by jim způsobilo radost pobyt mezi krajaný. To jsou mé návrhy, které doprovází vřelá prosba, aby nás UV Společnosti k nim přihlédli. Tedy, na shledanou na sjezdu.

Opouštím útulný byt lubelského umělce a jsem hluoce přesvědčen o správnosti jeho postulátů. Spolupráce s umělci a péče o ně je pole působnosti, o němž doposud ČSKS neuvažovala. Realizace postulátu Hesse může přinést oboustranné kladné výsledky. Poukazuje na to nejenom příklad samého Hesse, ale také všeobecné zkušenosti. V naší zemi, v níž stát je mecenášem, umění rozvíjí se jak nikdy dosud a na jeho rozvoji se přímo podílí mnohé společenské organizace. A mezi ně náleží také CSKS.

M. Brzoza

Lublin, Starý Rynek 19. Vystupuji do druhého poschodi a zvoním u dveří umělce bytu. Čtenářům ho nemusím představovat, poněvadž náš časopis podrobně psal o něm a o jeho uměleckých dílech z kovu, které byly vystaveny na celostátní výstavě ve Varšavě. Sedím v útulném pokoji a naslouchám umělcovým slovům, vyprávěným v zájmu výtvarníků.

Před valným sjezdem Československé kulturní společnosti považuji za svou povinnost přihlásit se o slovo v zájmu výtvarníků, Čechů a Slováků, kteří žijí a tvoří svá díla v Polsku. Považuji to za důležité, poněvadž ačkoliv já sám dnes už pomoc nepotřebuji, není tomu tak dávno, co jsem ji potřeboval a díky pomoci poškynuté mi redakcí Života a ČSKS mohu dnes klindě pokračovat ve své tvořivé práci, za což ještě jednou všem děkuji. Výtvarníctví to je jediná věc, jíž chci věnovat dny svého života. Zdá se mi, že tato pomoc výtvarníkům je širším problémem, než se zdá být. Výtvarníci potřebují nejenom

Výstavba internátu pre mládež v Jablonke Orawskej je nielen absolútne nutnosťou pre patričné plnenie funkcií tunajúceho lýcea, ale tiež z iných dôvodov. Plenum OK FJN na ktorom bolo nadhodené heslo „Celý národ svojej mládeži“ zdôraznilo význam výstavby internátov pre mládež a túto úlohu vysunulo do popredia hešiel s ktorými verejný činitel pôsobia medzi darcami. Tieto úmysly boli správne pochopené a kvota na konte Verejného fondu výstavby škôl a internátov, dosahuje už pol miliard zlých. Verejná mienka — čo sa posledne odzrkadlilo na stránkach tlače — v súvislosti s tým akcentuje záležitosť prvenstva vo využívaní týchto verejných zlatiek, hlavne na výstavbu internátov. Popiera sa popri tom skostnatú realizáciu investičných inventúr SFOS, výstavbu zdravotných stredisiek, turisticko-rekreačnych objektov atď. stavieb len nepriamo spojených s heslom vytýčeným plenom OK FJN, a kladie tieto ako vedľajšiu úlohu tejto veľkej akcie, vysunujúc do popredia záležitot výstavby internátov.

Argumenty za výstavbu internátov sú všeestranne zdôvodnené. Ako sa vratí — sú pevní! Chceme tu ako priklad použiť všeobecne vzdelenacie lýceum v Jablonke Orawskej, pre ktoré internát je problémom čís. 1. Ziať tento problém nie je hlavným pre činiteľov rozhodujúcich o fondech na tento účel.

Na lýceu, o ktorom vratíme, učí sa hlavne vidiecka mládež Oravy a Spiša. Jeho úlohy sú o toľko väčšie, že vyučuje sa tu v slovenčine, to znamená deti prislúšníkov slovenskej menšiny, ktorá početne obýva túto oblasť.

Súčasne mládež býva v budove bývalej dievčenskej školy, ako aj v dvoch sálach základnej školy. Na jedného žiaka padajú priemerne tri štvorcové metre vo viac postelových izbách a tieto tri metre zabezpečujú relatívne bývanie len polovicí mládeže, ktorá mala by bývať v internáte. Budúci školský rok končia aj

PRVORADÝ ZÁUJEM— INTERNÁT

mládeže býva po kútoch u susedných gazdov. U nich nielenže veľa plati za byt, ale za tie peniaze, nemajú ovzdušie potrebné k učeniu, tí, ktorí prenajímajú kút na spanie nechápu požiadavky lýcealistov v oboře domáčich úloh; preto aj tito žiaci majú horší prospech. A ešte iní? Vstávajú o 4 hodine ráno a dochádzajú do školy. Doma sú večer. PKS neprihlásila k rozvrhu školskej výučby, lebo nemôžete. Preto žiaci stále ceštujú, sú unavení, a výsledky týchto pútnikov sú ešte horšie. Nemôžu však prenajat byt, lebo v Jablonke už nie len všetky možné sú prenajaté.

V internáte, ktorý bude činný do konca tohto školského roku, býva 146 žiakov. Na budúci rok bolo by treba ubytovať 206 žiakov, čo samozrejme nerieši problém. Nevráviač už o problémoch základnej školy. 123 žiaci dochádzajú do školy, 59 prenajímajú byty. Budúci rok tento počet môže len stúpnúť.

Táto záležitosť „odohrána spánok“ vedeniu lýcea. A vyžaduje si radikálne riešenie.

ZO ŽIVOTA ČSKS

KREMPACHY

V Krempachoch konala sa volebná schôdza miestnej skupiny Československej kultúrnej spoločnosti. Schôdzu zahájil Valent Krištofek, ktorý úvodom privítal predsedu obvodného výboru na Spiši Jána Magiera. Potom V. Krištofek prečítal zprávu o činnosti ustupujúceho výboru za uplynulé obdobie.

Kultúrna činnosť súborov bořeckých. Miestna skupina ČSKS v Krempachoch sa zúčastnila oslav 1. mája ako aj oslav 3. mája, Dňa osvetky kníhy a tlače. Divadelný krúžok odohral hru Pytliačov žena. Túto hru krúžok pod vedením Jozefa Lojka odohral ešte aj druhýkrát pre mladších divákov.

Na sviatok pracujúcich 1. mája bola slávnostná akadémia pred divadlom na ktorej mal příležitosť prejav predsedu MS ČSKS v Krempachoch. Na divadelnú hru prišli sa pozrieť nielen Krempašania, ale aj občania Novej Bielej.

Na oslavu Tisícročia polského štátu divadelný krúžok MS ČSKS z Krempach pôjde odohrať Pytliačov ženu i do ostatných spišských dediniek. Chceli by s tou hrou navštiviť neskôr i Oravu.

Nasledovala voľba nového výboru miestnej skupiny Československej kultúrnej spoločnosti.

Za predsedu bol opäť zvolený VALENTY KRIŠTOFEK, 33-ročný ktorý je členom Spoločnosti od jej založenia. Je tiež pokladníkom rolnického krúžku od r. 1961 a členom revíznej komisie obv. družstva GS. Gazduje súkromne. Za I. podpredsedu bol zvolený JOZEF PETRAŠEK 46-ročný. Za II. podpredsedu LUKAS FRANTIŠEK, 39-ročný, ktorý je členom Spoločnosti od jej založenia, teší sa úctou členov, gazduje súkromne. Za tajomníka LOJEK JOZEF 21-ročný, je členom Spoločnosti od r. 1958 a predsedom mládežníckej organizácie. Je tiež knihovníkom a vedúcim klubovne, gazduje doma pri rodičoch. Za pokladníka GALUŠ ALOJZA 43-ročného, ktorý je členom Spoločnosti od začiatku, je tiež členom rolnického krúžku, gazduje súkromne.

Za delegátov na celostátny sjezd Spoločnosti sú zvolení: KRISIK JÁN — učiteľ, JAKUB PALUCH — richtár obce Krempachy, vedúci hasičského sboru, PACYGA VALENT — člen rolnického krúžku, VALENT KRIŠTOFEK a ALOJZ GALUŠ, ako aj KAPOLKA JOZEF.

CHYZNE

Dňa 23. apríla konala sa tu predsjazdová volebná schôdza miestnej skupiny Československej kultúrnej spoločnosti, Schôdza sa konala v miestnosti MS ČSKS v Chyžnom. Zúčastnili sa jej, o krem početne zhromaždených členov MS, predstaviteľov obvodného výboru v Jablonke a predstaviteľov ústredného výboru našej organizácie.

Práca miestnej skupiny sústreduje sa v spomínamej klubovni. Vedie sa tu dva súbory, divadelný a hudobný. Záležitosť rozvoja, výcviku a tiež vedenia týchto súborov, ako aj otázky týkajúce sa samej činnosti a práce i smernice pre nový výbor, boli hlavnými problémami diskutovanými na schôdzi.

Po diskusi začali voľby do výboru miestnej skupiny, revíznej komisie, ako aj delegátov na III. celostátny sjezd ČSKS.

Do výboru miestnej skupiny boli zvolení: ANDREJ FULA — predsedá, JOZEF GAVELDA — podpredsedá, Karol Čapek — pokladník, JÁN CAPEK — tajomník, člen — JOZEF LYS.

Predsedom revíznej komisie je JOZEF OMYLAK a členmi LEŠEK KLÍMA a ŠTEFAN CAPIAK.

Na sjezde Chyzne budú reprezentovať krajania ANDREJ FULA a JOZEF OMYLAK.

A. C.

(ZPRÁVY O VOLBACH V INÝCH MIESTNÝCH SKUPINÁCH ČSKS PRINÁŠAME NA DALŠICH STRANACH).

MARIAN KAŠKIEWICZ

Dôstojný markgróf Hodon zoberúc vojsko napadol Mieszko

Vytvorený zjednotením kmeňov bývajúcich na ľavej strane rieky Odry štát Mieszko I. bol už v tom období upevený a rozlahalý. Zahraloval Veľkopolsko s Gnieznom, Poznaniom, Kaliszom a Kruszwicou, zeme: ľečickú, sieradzkú, chełmińsku, mazowiecku, sandomiersku, przemysku, Grody Czerwienśkie, Pomorze Gdanske a lúbuskú zem. Hranice strážili obranne pevnosti, veľmi početné najmä pozdĺž brehov Odry, ktoréj staroslovanské pomenovanie „Odera“ znamenalo rieku, ktorá tvorí početne rozlatiny. Popri pevnostach neschodné pralesy, ako aj široko sa tiahnúce bahna a močiare vytvarali prirodzenú prekážku, upevňovali obranschopnosť poľských pevností.

Tieto strážnice budované obyčajne na vchodoch pre prepravu miestach pozdĺž celého pravého brehu Odry až po Baltické more, zabezpečovali poľské zeme pred lúpežními výpravami Vikingov, Vließov a predovšetkým — nebezpečných svojimi útočnými plámi východných mark nemeckého cisárstva. Chránili nedaleko ležiace osady ako aj mesta, otvárali cestu pre spojenia a živý obchod s vtedajšou západnou a severnou Európou. Obyčajne boli obklopené zemnými valmi upevnenými drevenými klátkami a hlbokými, vyplnenými vodou priekopami, ktoré stávali nepriateľom prístup do vnútra hradu. Boli obsadené stálymi družinami bojovníkov kniažaťa, hotovými v každej chvíli na boj s útočníkmi.

Úspechy mladého štátu Mieszka I. a rast významu tohto, najmä upevňovanie sa Poľska pri mori, znepokojovali panovníkov východných markí nedovolovali ovládnuť nimi ústiu Odry a chatili cestu germánskym výpravam na východ. Neodvrátné blížil sa valný boj medzi mohutnosťou grófov východného bastionu zem ovládnutých Germánami s bojovníkmi Mieszka I.

K boju prišlo 24. júna 972 roku

Stalo sa to sedem rokov po tom, ako knieža štátu Polanov — Mieszko I. z piastovskej dynastie sihajúcej do hlbky IX. storočia, vyhľadal si manželku v českej krajinie, dcéru Boleslava I., staroslovanského mena — Dubravy. A šesť rokov odtedy, keď Mieszko I. spolu so svojim dvorom prijal krst. V tom čase vojska kresťanských Germánov pod velením slávneho z Istrii, krutosti a nepriateľstva voči Polanom lužického markgrófa Hodona pohli sa nad strednej Labe, vo vojenskej výprave na východ.

pri hrade Cedynia (dnes chojenský okres štetinského vojvodstva) ktorý sa týčil na vysokej skale, na pravom brehu Odry, ktorá tu mení smer toku zo severo-západného na severo-východný a vytvára veľký záliv pomenovaný prelomom Odry. Hrad Cedynia vysunutý nadalej na západ mal jednu z kľúčových pozícii v systéme obrany poľských hraníc. Lebo práve tu tiahla sa hlavná obchodná cesta z Pomorska smerom na Magdeburg a tu boli brody vhodné pre prepravu. Tu sa tiež odohral boj poľských bojovníkov s vpádom výborne ozbrojených rytierov na koňoch a pesíškach knechtov Hodona.

Úmysel Hodona zaistíť si víťazstvo prekvapením protivníka sa nevydaril. Mieszko upozornený vlastnymi vyzvedačmi zvalol družiny a pohol sa pod Cedyniu, oproti nepriateľovi. Ked' sa rozhliahol v situácii na mieste Mieszko upustil od obranneho boja vnútri hradu a využívajúc prirodzené podmienky rozhodol sa bojovať na predpolí hradu — pozdĺž cesty, ktorá sa bližšie Cedynie veľmi zužovala a mala na jednej strane stromy stok a na druhej rozlatiny a riečne močariny.

V súhlase s touto taktikou poľské sily boli podelené na dve časti. Prvá sa opevnila pozdĺž cesty vedúcej do Cedynie, a druhá, pod velením brata Mieszka — Czeibora, cúva a skrýva sa medzi prehlinami pretínajúcimi cedyňský park, po obidvoch stranach cesty. Tento takticky manéver mal roziahnúť nepriateľské vojska pozdĺž úzkej cesty a vtiahnut ich do vo-

pred pripravenej pasce. Bojovníci zaťahli pascu.

Na sám deň sv. Jána Kristiteľa, pravdepodobne v ranných hodinách rytieri Hodona uderili na opevnenia zahradzujúcich im cestu poľských štítňnikov a lúkostrľcov. V jednej chvíli strhla sa vojnová povíchrca. Poľskí bojovníci zohnutí na poly, naťahajú tetivy lukov, strely za strelnami letia do ciela, prvé rady útočníkov valia sa na zem. Ale za nimi vychádzajú a zúrivo útočia stale nové a nové rady rytierov a knechtov. Boj je stále zaťažtejší. Štítníci odopierajú útok za útokom. Nikto nevie kolko trvá boj, začinajú opadávať unavené ruky, odpôr pomala slabne. Nemci vreštia stale hlasnejšie. Družiny Mieszka cúvajú krok za krokom. Boj sa stále viac roztahuje pozdĺž cesty. Nemci už vidia svoje víťazstvo, ked' naraz...

Bojový rev doteraz schovaných bojovníkov Czeibora pretína vzduch. Prudko udierajú na roztahnuté rady nepriateľských vojsk. Už nevedia zovrieť rady, aby v pevnom fronte zaconili sa pred neočakávaným útokom poľských bojovníkov, ktorým naklonený stok pridáva ešte rýchlosť. Roztrhnuti na čiastky, obklúčení a bití rútia sa na zem rytieri a knechtovia. Rev a preklínania je počut všade. Konečne zaznievajú len jednotlivé stony. Hodon s malou hrstkou uteká z pasce a chráni si vlastnú kožu. Ostatní sú odsúdení k záhube. Po bitke ležia na bitevnom poli až kam oči siahia. Víťazstvo družiny Mieszka bolo úplne a rozhodol o ľom ma-

never okrídľujúci bojovníkov, ktorým velil Czeibor.

O niekoľko rokov neskôr, roku 979 utržila porážku opäťovne nemecká výprava do Poľska, a Mieszko I. zavrádol celým pobrežím — od Štetína až po Gdańsk.

Boj pri Cedyni neboli prvou ozbrojenou zrážkou družín Mieszka I. s výpravami na štát Polanov, ale otvoril tisícročné dejiny nemeckých vpádov do Poľska, ktoré sa konečne zlomili roku 1945. Práve tu vojaci Ľudového Poľska zatlkali hranice stlp, prinavracajúc staré piastovské dedičstvo.

Ako voľakedy bojovníci Mieszka I. na jar 1945 v oblasti Cedynie medzi Gozdowicami a Siekierkami bojovali vojaci 1. armády Vojska poľského. Tu prešli Odrú začínajúc svoju poslednú ofenzívou na Berlin. Boje boli dlhé, tvrdé a neustúpne než bola rozbítia hitlerovská obrana na Odre. Kronikár 6. pluku pechoty 2. divízie takto písal: „16. apríla o 5.00 hodín bola ešte úplna tma. Naraz zaznel ohlušujúci hukot kanónov a ostrý škripot kafuši. Nad hlavami našich vojakov plynul na protifaľhý breh Odry nepretržité prúdy ohňa. Chumáče dýmu a plamene vznášajú sa nad valom na favom brehu...“

Nedaleko odranského valu v Siekierkach nachádza sa pamätná tabuľa z roku 1945 s nápisom: „Tu, na tomto mieste 2. pluk pechoty 1 DP Tadeusza Kościuszku prekročil Odrú, západnú hranicu Poľska vybojovanú spoločným úsilím nepremožiteľnej Červenej armády a Vojska poľského.“

Nedaleko tejto tabuľy, sto metrov od cesty nachádza sa 1200 grunwaldských krížov, pod ktorými leží 1970 vojakov z toho 332 neznámych. Padli tam, kde sponopatený kosti bojovníkov Mieszka. Podobne ako pred stáročiami tyčia sa nad nimi prastaré lesy pokrývajúce vrcholky cedyňských hôr.

* Z kroniky Thietmara, biskupa meršburškého, písanej v rokoch 1012-1018.

Jednou z najdôležitejších otázk diskutovaných na volebnej schôdzi miestnej skupiny ČsKS v Nowej Bialej bola záležitosť vyriešenia konfliktov, ktoré nastali medzi obyvateľmi tejto dediny (spominali sme o nich posledne v májovom čísle na str. 4 a v tomto čísle na 8. a 9. strane uverejňujeme článok Jerzyho Lovella, ktorý obšírne prejednáva tento problém). O tom, že terajšie pomery narušujú svorne spoluna-

dine aj samotní obyvateľia mali by urobiť všetko, aby vyviazli zo situácie vzájomných sporov a musia sa snažiť o čo najrýchlejšie odstranenie ich následkov.

Rozum a vzájomna dobra vôle mali by zaváldnuť nad vzájomnou predpokladostou a precitivelosťou a tiež nad pocitmi hnevou, ktorý mimoriadne rýchle vzbilká medzi tunajšími Ľudmi. Preto aj pôsob-

schôdzci, tieto záležitosti našli si dôstojné miesto. Vrávilo sa o práciach už ukončených takých ako účasť na výstavbe novej školy tisícročia, obecných ciest, elektrifikácií a mnohých iných spojených s výstavbou dediny. Vrávilo sa tiež i o záväzkoch spojených s kultúrnou činnosťou ČsKS, ako napr. pomoc pri oprave klubovni a výrobenie pre hu-

Novozvolený výbor MS ČsKS v Nowej Bialej.

žívanie obyvateľov poľskej a slovenskej národnosti, ako aj prácu obce a nikomu neprinášajú žiadne zisky, netreba nikomu dokazovať. Všetci to dokonale chápú a všetci majú dosť súčasnej situácie plnej sporov a vzájomného obžalovania. Práve preto účastníci schôdzky tak silne zdôrazňovali nutnosť prinavratienia pokoa v obci likvidovanie týchto nepriaznivých javov a návratu k tradične svornemu spolunažívaniu občanov.

Určite je treba urobiť všetko, aby následky tejto skoro tri roky trvajúcej delby dediny na pozadí jazykových problémov vyvolaných cirkevnými zákazmi, neboli dlho pocitované. Preto priingerenci a zásahu patričných orgánov, ako aj všetkých miestnych a nadriadených organizácií aby odstránili konflikt a vytvorili ovzdušie kľudu na de-

nost celého aktív dediny mala by smerovať k tomu, aby pre spory a nedorozumenia nestratili najdôležitejšie záležitosti jednako dôležité pre všetkých občanov. Medzi týmito záležitosťami je predovšetkým vytvorenie patričného ovzdušia priaznivého pre ďalší spoločenský, hospodársky a kultúrny rozvoj tejto oblasti a spoločná práca všetkých obyvateľov na realizácii úloh obsiahnútých v obecnom pláne rozvoja a vo verejných iniciatívach. Preto bolo správne, že napriek zápalnej atmosfére na schôdzi práve tieto problémy boli jednou z popredných témat schôdzky členov ČsKS v Nowej Bialej.

Často sme písali o záväzkoch realizovaných v Nowej Bialej, hodných, aby ich nasledovali i iné obce. Aj na horeuvedenej

potrebných lavíc, skriniek atď. Diskutovalo sa tiež o tých záležitostach, ktoré ešte len treba urobiť v Nowej Bialej, len škoda, že na tejto schôdzi chýbali predstavitelia terénnych orgánov.

Veľmi rozvážne prejednávané hospodárske záležitosti dediny, ako aj uvedené príklady poukazujú na životu účast občanov slovenskej národnosti na týchto práciach, poukazujú na správne hodnotenie členmi ČsKS významu rozvoja svojho terénu. Medzi návrhmi schválenými účastníkmi volebnej schôdzky je zahodno spomenúť jednohlasne prijatý záväzok zalesnenia 0,5 ha pre uctenie tisícročia poľského štátu.

O rôznych záležitostach sa vrávilo na schôdzi a rôzne sa prihlasovali návrhy, ktoré povŕsne určite budú zahrnuté v plá-

ne prace nového výboru miestnej skupiny ČsKS. K nim patria tiež tie problémy kultúrno-osvetovej činnosti ČsKS, ktoré si vyžadujú väčšiu starostlivosť obvodného výboru na Spiši a ústredného výboru. Jedna sa tu pre-

dovšetkým o odbornú pomoc pri práciach divadelného krúžku, obohatenie novými formami práce klubovne, ako aj intrukažova pomoc pre súbor piesní a tančov, činný pri tunajšej miestnej skupine. Zdôraznenie zaslúžia si i tie výpovede, ktoré poukazali na nutnosť v zájomeho spolupôsobenia v Nowej Bialej všetkých organizácií zoskupených vo Fronte Národnej Jednoty a presnejšie spojenie pri plánovaní a realizovaní všetkých prác spojených so životom a rozvojom gromady.

Vo výsledku hlasovania bol zvolený nový výbor miestnej skupiny, revízna komisia a delegáti na celoštátny sjazd ČsKS:

Výbor:

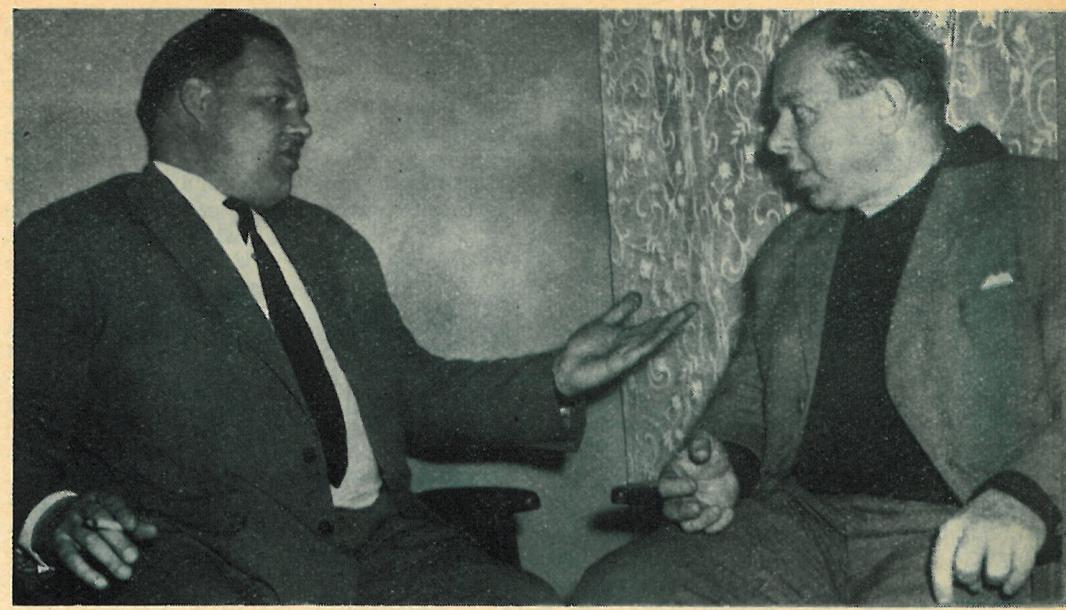
František Chalupka — predseda
Michal Krištof — podpredseda
František Lojek — tajomník
František Bednárik — pokladník
Jakub Dlhý (č. 55) — člen
Jan Nemeč — člen
Valentýn Krištof — člen
Revízna komisia: Jakub Lojek,
František Bednárik (č. 59),
Andrej Skupin, Michal Kalata (č.
149). Delegáti na sjazd (v alfabetickej poradí): František Bednárik (č. 148), Šimon Bednárik, Jozef Bryja, František Chalupka (č. 119), Andrej Chovanec, Jakub Lojek a Andrej Skupin.

Označený križíkom mjr. B.
WRÓBLEWSKI.

Rozprávali sme zlava mjr. B.
Wróblewski, red. J. Ros.

STAL SOM V PITVORE A VOLAL SOM NA „OGNIA“: JÓZEK, JE AMNESTIA, NEBUDEME ŤA TRESTAŤ! PREZRADIŠ BANDU A BUDEŠ SLOBODNÝ! ODPOVEDAL: NIE! A... POČUL SOM VÝSTREL. POTOM PRIŠLA DOLU HANKA.

B. W.: Poznám tento prípad. Nebol ojedinelým prípadom... „Ogieň“ mal predsa taktiku zastrašovania, teroru. Na území, na ktorom pôsobil, usiloval všetkými prostriedkami, aby toto územie bolo mu absolútne podriadené. Nowa Biala nie je jediným tragickej „plodom“ jeho pôsobnosti. Takých prípadov bolo veľmi veľa. Na Podhali nenajdete dedinu v ktorej by neboli povraždení ľuďmi katanov „Ognia“.

Redaktor ROS. Jestvuje nejaký zoznam strat, ktoré pôsobil „Ogieň“ na Podhali?

B. W.: Bolo asi 159 zabitych, nepočítajúc tých, ktorí padli v boji s „Ogniom“, nevraviač o veľkých hmotných stratách obyvateľov a štátu.

Z.: Rozhodlo vo vašom prípade pán major, o úspechu v boji s „Ogniom“ príslovečne „šťastie“, osobné riziko?

B. W.: Porozprávam o Hanke, ktorá bola spojokou „Ognia“ a snúbenkou „Powichra“ jeho zástupcu. Pricesťovala do Zakopaného na výlet koncom 1946 roku. „Ogieň“ cítil niekoľkých výletníkov o. i. aj Hanku. Odvtedy bola spokojou bandou. S Hankou, ktorú sa nám podarilo znova dľho sme rozpravali. Presvedčili sme ju o bezúčelnosti ďalšieho boja. Preto súhlasila, že pôjde za „Powichrom“ a predloží mu naše sugestie odhalenia bandy. Uplynulo niekoľko dní. V tom čase upadol som do nemoci v predstavených. Vytkali mi, že som jednal samovoľne, keď som prepustil zatknutú Hanku. Skutočne som to urobil na vlastnú päť. Avšak moje osobné riziko sa vyplatilo. Hanku priviedla „Powichra“ a začala ohalovať bandu.

Z.: Amnestia omilostila tých všetkých, ktorí sa prihli si naprieč veľkým krivdám, ktoré napáchali spoločnosť, krivdam v smrteľných prípadoch nenapravitelne. Podnes sa však sahajú záležitosti tamtých dni.

Takým „vrkočom komety“ bolo napr. pojednávanie na okresnom súde v Nowom Targu, ktoré sa konalo m. r. Jeden spišský občan žaloval iných za to, že mu prisújili členstvo v bande „Ognia“.

B. W.: Mnohokrát bol som ako svedok na súdnych pojednávaniah. Napr. pred 5-6 rokmi obžalovali občana, ktorý v období likvidácie bandy „Ognia“ mal 14 rokov za to, že vrazil prišiel od Andersa ako spojka k „Ogniovemu“. Chcelo sa mi smiať! — Nikdy žiadne spojky zvonku neprišli k „Ogniovemu“, a najmä nie od Andersa. Tamtie záležitosti — podľa mňa boli uzamknuté s konečnou pláňou amnestiu pre tých, ktorí sa prihlásili a potom opäť nezačali s bandickou činnosťou.

Z.: Aké „kádre“ mal k dispozícii „Ogieň“?

B. W.: V jeho jednotke boli známi a podriadení z čias okupácie, keď „Ogieň“ bol veliteľom partizánskej skupiny. Neskôr, podľa potreby, terorom a metodami zastrašovania dopĺňoval staré kádre. Nedá sa napr. povedať, že „Ogieň“ mal k dispozícii len 450 osôb. „Ogieň“ mal k dispozícii najmenej trojnásobne viac ľudí — roztrúsených po dedinách, poschovávaných.

Z.: Poznáte prípad, aby príslušníkom bandy „Ognia“ bol niekto slovenskej národnosti?

B. W.: Ani jeden príslušník bandy neboli slovenskej národnosti, hoci na Spiši a Orave bývajú mnohí Slováci. Ostatne oni boli „Ogniom“ mimoriadne prenasledovaní.

R. R.: Podľa mňa záležitosťami toho obdobia príliš malo zaoberať sa publicistika a história. Účastníci ešte žijú môžu sa preto čerpať priamo pri prameni. Predsa obdobie 1945 — 1947, to su najnovšie dejiny PRL. My ich poznam priamo, ale pre mládež sú to už dejiny.

Z.: Môžu vznikať falošné legendy?

B. W.: Áno. Bol som na dovolenke v Zakopanom a počas prehliadky jednej jaskyne sprivedca rozprával, že sa v nej v istom období nachádzal štáb „Ognia“. Je to klamstvo. „Ogieň“ nikdy sa neschovával v jaskyniach, ani nikdy nemal štáb.

Z.: Keď vrvávame o „akciach“ je treba súčasne vrváveť o ľuďoch. O nich počujeme málo...

R. R.: Hrdinom toho obdobia bojov je vojak. O vojakovi obrancovi obyvateľov v tamto období malo by sa písť, popularizovať jeho siluetu. Koncentrovanie súčasne na takej tématike je odôvodnené. Sú to najnovšie dejiny nášho tisícročia, dejiny upevňovania ľudovej vlády.

B. W.: Pred niekoľkými mesiacmi rozprával som s býv. veliteľom vojenskej skupiny pluk. Suchým. Je teraz veliteľom brigády v Płocku. Suchý mi rozprával o filmie „Podhale v ogniu“ a zistil, že nebolo tak, ako v tom filmie. Podľa nás je treba písat pravdiviejsie... Účastníci akcie likvidácie „Ognia“ žijú. Napr. býv. šef okresného veliteľstva štátnej bezpečnosti v Nowom Targu — Podstawski. Okrem toho je známy jeden z vystrovacích dôstojníkov, ktorý počas akcie na tzv. šéfa štábū „Ognia“ stratiel nohu. Mal som veľa spoločné so Suchým a Podstawským. Oni môžu ešte pošíriť zoznam osôb, ktoré sa vyznamenali v tom období. Bolo predsa tiež niekoľko osôb z vojvodského veliteľstva štátnej bezpečnosti z Krakowa, ktorí si zaslúžia veľké uznanie. Niektorí sú už na penzii. Samozrejme títo ľudia najpravdiviejsie a čestne, bez žiadnej fantázie, môžu porozprávať o tamtých udalostiach.

Z.: A ako odhalili bandu „Ognia“?

B. W.: O tom nech vám porozpráva red. J. Ros, účastník tejto udalosti.

Z.: Ďakujeme. V nasledujúcom čísle uverejníme spomienky red. J. Rosa.

Šemú, citoval riaditor kedysi dávno, le ďal, čo sa mu vyzájalo ho".
Bolo tom presvedčivo sa ho nechal ruky i dobyť a v ju nepripustil il ucho na druhú eny počúval druhého. laty. Využi čas!"
v Klanovi zlakol. a nevzdal nádeje. iči Vlado Klan a zislová:

pakoval Vlado

nu zjavila. Prebočinu nekonečná ťa - taká, ako mu bokresili. Vykročí, ino do nej i bude Nelude už len Vladebude už patrí len hvečného, z toho sa mimo neho a zač-

Ale odkiaľ prišli?

Či aj oni nepatrili k takému úžasnému kolesu?

Boli to fažké otázky. Krútila sa mu z nich hlava. Svedomie hovorilo „nie“, krv šepkala „áno“. Komu veriť? Koho poslúchnuť? Svedomie malo pravdu to vedel určite, ale krv pánila; svedomie bolo chladné, triezve, neprístupné, kym krv... Poddávala sa, podliehala.

A na dedinu zatiaľ padala noc. Pokojná letná noc, v ktorej ticho dokonávalo hrčenie vozov i ľudské hlyasy. Žlté svietielka miestami ešte vytiekali z okien, v prachu ciest sa tmolili lenivé žaby a vo dvozech z času na čas pobrehávali psi.

Vlado Klan si vzdyhol a jeho pohľad sa záhytiel na Vahanovie šope. Stála na zemi jednoducho, mocne, sťa prírodný zákon. Nechcelo sa veriť, že je to šopa, ale unikala z nej vôňa sena.

Vlado prišiel na um laz, Aniča a bozk. Vstal a potom vykročil, vŕhav, neisto, ako námesačník. Prišiel k studni, potom k dvier-

kam, vedúcim do Vahanovie dvořa, ale ešte vždy nevedel, prečo ide a kde ide „Prieplasť“, poskakovalo mu v hlave jediné slovo.

Chytil vrátku, potiahol ich, ale cítil, že zároveň aj z druhej strany ich tisnú.

Otvorili sa pomaly — sfaby tiež vŕhali — a za nimi stála Anica.

Zarazili sa obidvaja, začudovali sa, chceli vykríknúť od prekvapenie. Chceli sa ospravedlniť, no hrdlá im nevydali zvuku.

Anica sa zahanbene obrátila a Vlado Klan išiel za ňou so sklonenou hlavou. Tak, bez slova, našli sa v humne pod rebríkom a bez slova vyšli na šopu, do voňavého zeleného sena.

Len spod rebríka kto si nevideli nepočuteľným hlasom ešte zavolal:

„Prieplasť... Kam ideš?“

Ale Vlado Klan už vari nepočul. Vošiel do teplej tmy, ako sa vchádza do domu, išiel ňou a v nej čierne prieplasť nebola ani čierna ani hrozná. Bolá úžasne jednoduchá a

úžasne zrejmá, bez otázok a odpovedí, taká, aké sú vôbec všetky zrejme veci na svete. Nezlakol sa Vlada Klanov otec Ondrej Klan a nezlakol sa ani Vlado Klan. Nachýliel sa a vykročil — celým svojím mladým, zdravým telom padol do nej.

Padol do prieplasti.

Padol tak, ako padali jeho predkovia od nepamäti sveta — padol otec Ondrej Klan a mnohí, mnohí pred ním.

Nad ránom však, keď Vlado Klan zatváral za seba vrátku Vahanovie šopy, mal pocit, že idú dvaja. On a ešte niekto; ktosi nevyspatý, mrzutý, zlý a — sklamany.

Bolo to svedomie. Poznal ho „Slaboch, slaboch, slaboch“, šepkalo mu do ucha. Hanbil sa, trápilo ho to, ale brániť sa nemal kto. Krv Tahostaje mlčala a on napokon musel skloniť hlavu. Darmo... Podlahol. Zmizol v tajomnej prieplasti života aj on, Vlado Klan, a niesol ľahké dedičstvo svojich predkov ďalej, do neznáma.

MILO URBAN (1927)

„My, dolupodpisani občania obce Nowa Biala chceli by sme vysvetliť a zdôvodniť, čo sa týka žaloby ob. Póltoraka Franciszka na Okresnom súde v Nowom Targu v ktorej žaluje o údajne pobitie a vyhnanie niekoľkými osobami slovenskej národnosti v kostole, dňa 27.IX.1964 r. v podobnej žalobe Franciszek Póltorak žaluje:

Jakuba Dlugieho, č. 55

Tomasza Lukasza, č. 110

Antoniego Miskowicza, č. 143

Silwestra Łojka, č. 71

všetkých bytom v Nowej Bialej, že ho straňali a nadávali ubližujúcimi slovami. To všetko je vymyslený nezmyslom a ničomným klamstvom. Všetko toto uadal Póltorak Franciszek, len preto aby sa pomstil občanom slovenskej národnosti, nakoľko, ako vieme z vlastných pozorovani Póltorak vermi nechávdi Slovákov žijúcich v Poľsku a snáži sa ich ohovárať, čo by bolo dôvodom k trestu väzeniu alebo kolegiom atď. Jeho snahy o uväznenie Slovákov majú miesto už niekoľko mesiacov a v prípade, ak sa mu plán vydarí je veľmi spokojný (...) Utrhačstvo v slovách podaných Póltorakom „ty poľská kurva“ a ľiné, ktoré vraj povedal Dlugi Jakub a Miskowicz Antoni vôbec nemali miesto v kostole a v žiadnom prí-

hlo ospravedlniť tento zákaz. Vedúci vysvetlił: „Cesta je nová, vybudovaná za výdatnej pomoci brigádnikov. Nedaleko sú kameňolomy a traktory s ťažkými vlečkami naloženými kameňom, poškodzovali cestu. Vedenie kameňolomov odmietlo účasť na údržbe cesty. No a preto postavili túto značku, a teraz sa budú vyberať pokuty. Taký, sú tu, vidíte ľudia. Honórni, neustúpia. A pochytráči tiež vedia.“

Oboznámil som sa so situáciou na Spiši a Orave ešte v Krakove, využil som k tomu niekoľko relácií o.i. generálneho tajomníka Československej kultúrnej spoločnosti ob. Knapčíka; potom som sa obrátil na okresné orgány v Nowom Targu, a konečne prišiel som sem, do Nowej Bialej, aby som zistil zprávy pri prameni. Zprávy zlé, ktoré signalizovali konfliktovú situáciu. V Krakove sa zdala byť jednoznačná, ale už v Nowom Targu vzbudzovala pochybnosti. Čo prinesie „prehliadka na mieste činu“?

Sedliaci v klubovni obracajú sa na nás pomerne čistou poľštinou, hoci s

žuje za Slováka a druhý za Poliaka. Je teda celkom iste, že farár Bączkiewicz — osloboďil konflikt alebo ho vyprovokoval; príčiny tohto konfliktu museli tkvieť tiež aj inde, hlbšie.

„Slovenská stránka“ tvrdohlavo spája svoje dôvody s farárom Bączkiewiczom a „s tým všetkým, čo spolu s ním prišlo“, to jest o.i. s mnohými pojednavaniami o pobitie alebo nasciutračstvo, podobným tomu uvedenému na začiatku. Vstávajú váženi gazdovia, vravia: pokial prišiel farár Bączkiewicz celkovo bolo všetko v poriadku, len s ním sa začalo. Nijake rozdiely medzi ľuďmi, vsetci svorne chodili do kostola, rodiny ženili sa medzi sebou, deti sa hrávali spolu. Gazdovali tiež svorne, sedliacky; obec jedna z najlepších v okrese, početné záväzky: „videli ste, aká je u nás čistota a poriadok aj obecné stavby, aj cesty, i obchod i nová škola. My sme to považovali za čest“. Vstávajú tiež tí mladší, zádrapčivejší, ktorí „svätej vojny“ zúčastňujú sa nielen slovom, ale často i zádrapčivým činom, obširne rozprávajú rôzne prud-

kostole popukali, a on neustúpi. Keď na bielek, tak napiek: začalo sa tak, že jedna spievali poľský a druhí slovenský, a k tomu ešte inak z chórusu a inak v laviciach. Ešte horšie sa začalo, keď farár rozhadol, ako by nám ustupoval, že jedna spievaná omša bude len poľská, tá uprostred, a pred ňou a po nej, slovenská. Nám sa to nevielo, lebo sme už poznali farára Bączkiewicza a vedeli sme, že to bude nám na škodu: keď on má v nedelu odbavovať tri omše, a ešte štvrtu v Krempachoch kam dochádza, to končene ostane pri tej jednej, poľskej. Teraz v kostole boli nie len prekrikovania piesni, ale aj nádavky, pŕuvane, hádzanie tým, čo prišlo pod ruku, a po kostole ľudia sa začinali bit, lebo u nás ľudia sú prudkí. Konečne prišiel arcibiskup z Krakova a rozhadol, že odteraz všetky omše majú byť tiché, bez spievania. Tak aj bolo niekoľko mesiacov, ale dlhšie sa udržia nedalo, lebo aka je to omša bez spiev? A keď začali spievať aj jedni, aj druhí, opäť išlo do tuhého. Výtržnosti boli rôzne, najmä v opilosti, pri každej priležitosti ľudia sa bili, potom sa tahali po súdoch. V nás sa už nazbieralo veľmi veľa žialu. Sami povedz, dá sa to vydržať, dnes Veľký Piatak, a nikto neboli na spoved', v kostole nie je ziadnen hrob, omša sa neobavuje. Lebo ko-

POL'SKO AKO HO NEPOZNÁME

J. LOVELL

V jednom z minulých čísel Života pisali sme o zaujímavej sérii článkov o národnostných menšinách v Poľsku od J. Lovella uverejňovaných v Živiu Literackom p.n. Poľsko ako ho nepoznáme. Súčasne uverejňujeme predposledný odsek o slovenskej národnostnej menšine.

NA SPIŠI

pade nie je to pravda. Vôbec tiež nekrával. Z toho čo udáva len jedno je pravda, a to po vystúpení napriek nariadeniu biskupského úradu v Krakove bol vysotený z lavičky, ale ďalej ostal v lavici. Okrem toho nič iné sa nestalo. Ze je to klamstvo uvádzame skutočný fakt, a to že svedkovia Soltys Katarzyna býv. v Nowej Bialej, uvedená v obžalobe, vôbec ten deň o hodine 8 v tom čase nebola v kostole, preto aj nič nevidela, a Helena Szczurek prišla do kostola neskoro, už po udalosti a tiež nič nevidela. To, čo horevádzame je pravdou, a ako potvrdzujúci dôkaz dolu sa podpisuje...

Tento dokument, alebo presnejšie jeho kópiu, ale s originálnymi podpismi — odovzdali mi, ako by mimo chodom; nie ako hlavný dôkaz, ale ako jeden z mnohých, rovnako dôležitých ako iné. V priestrannej a stúennej ako psinec sále klubovni Česko-slovenskej kultúrnej spoločnosti v Poľsku, chlapci sa žalovali plne dve hodiny. Nikoho sme vopred neupozorňovali o svojej návštive, a napriek tomu ihned sa to dozvedeli a húfne prišli. Mohutní chlapci v sietoch z hrubej vlny alebo rozopätých flanelových košeliach. Ohorené tváre, prchke pohľady, horali do poslednej kvapky krve, takí istí tu, na Spiši, ako pod Giewontom alebo po druhej strane Tatier. Vravia: „Nevieme, akou ste vládou, ale pomôžte, lebo už vydržať nemôžeme“.

Nie som žiadnu „vládou“, som len zaznamenavač; pochopili to len s obťažami, ale prijali na vedomie. Avšak môj spoločník, s ktorým som pricestoval z Krakova, počítal som totiž že on to tu pozná — určite reprezentuje vládu, a v tomto prípade najkompetentnejšiu je vedúcum verejno-administratívneho oddelenia úradu vnútora prezidia WRN. Pozná týchto ľudí, a oni jeho poznajú. Keď sme scházali autom z cesty Nowy Targ — Czorsztyn do prava, smerom na Nowu Bialu, zadržala nás cestná značka: „Cesta len pre uprednostnené vozidlá“. To znamená, záchranku, hasičov atď. Vodič podcenil zákaz a potom sa čudoval cez celý úsek pekne udržanej cesty, tiahnúcej sa pekným lesom až po samu dedinu, čo len mo-

istým šušťavým, zjemňujúcim prízvukom; väčšina z nich slúžila v poľskej armáde, vycestovala za prácou, „prešla“ svetom; viac ako päťdesiatich dochádzajúcich denne z dediny autobusom PKS do novotarského obuvníckeho kombinátu, mnohí pracujú v POM, PGR, GS, rôznych poľských hospodárskych inštitúciach. Tí, tu zhromaždení cíta sa byť Slovákm. Spýtal som sa, ostatne dopredsom vedel aká bude odpoveď, či všedne vravia medzi sebou slovenský. Nie, vravia spišsko-magurským nárečím, ktoré sa už stáročia používa na týchto zemiach, nezávisle od toho, k akej národnosti sa kto hľasil (a možnosti bolo veľa: i poľská, i česká, i maďarska, i nemecká). „Tu u nás, v Bialej, sú len štyri poľské rodiny“ — vravia; a to znamená, že za Poliakov považujú len prichodzích z iných oblastí Poľska a všetkých, ktorí sa tu narodili — celkove, a nevedno prečo, počítajú za Slovákov. Chápeš, že práve to je jednou z „logických chýb“ a príčinou nedorozumenia; ale ešte nepoznám argumenty „druhej stránky“, ešte je prískoro na uzáveru. Zatiaľ prebieha „hlavné pojednávanie“ proti farárovi Zbigniewovi Bączkiewiczovi, administrátorovi farnosti Nowa Biala ktorý zastáva túto funkciu od roku 1963 a ktorý je zároveň jediným predstaviteľom kléru na tomto teréne. „My s ním žíž nemôžeme — vravia všetci. — Pokial on tu bude, nebude pokajať“.

Co vlastne bolo príčinou? Náboženske piesne v kostole, a zvláštna omša pre Poliakov; to znamená taká omša, na ktorej sa bude spievať len poľský. A ešte niečo viac, postoj farára Bączkiewicza, jeho oslovenia, sympatíe a antipatíe, konečne viac alebo menej vedomá „politika“, ktorú sa usiloval prevádzkať. Zjednodušením však bolo by povedať, že na jednej strane stanula celá dedina, a na druhej farár Bączkiewicz: dedina sa podelila. Vraj podľa „národnostných hraníc“, ale aké sú tieto hranice pohyblivé násvedčuje fakt, že dokonca v jednej a tej istej rodine (napríklad Široko rovnevenej „familii“ Długich) spomedzi dvoch rodných bratov jeden sa pova-

ké udalosti — kto koho nabil, opľúval, urazil v kostole a mimo kostola; padajú mnohé priezviská, mladí si navzájom skačú do reči, podrobnosť nemajú logický spád; už nechápeš „kto koho“, ktorý sused ktorého, a ešte dodatočne táto reč rýchla a — v rozčulení — nie vždy zrozumiteľná... Opakujú sa len priezviska farára Bączkiewicza, ako aj Póltoraka a Bendařčíka, ktorých považujú za vodcov poľskej stránky, a nejakého milicjanta Zawadu, ktorý sa má staráť o túto dedinu... Prerušujem tieto stažnosti od srdca; sú v sále známi, vážení činitelia Spoločnosti Jozef Bryja a František Chalupka, nech oni vravia, nech vyvážia nároky, dajú do poriadku udalosti...

...V kostole celé pokolenia spievali slovenský, skutočne slovenský a nie nárečím; slovenský klér zaviedol túto reč do kostolov na Spiši a Orave ešte za „rakúskych“ čias. Vytlačili spevniky a modlitebne knížky; ľudia si zvykli, tento spev stal sa tradičiou, stal sa súčasťou zvykov a viery. Keď roku 1920 Spiš a Orava vrátili sa k Poľsku, poľský klér začal systematicky vytlačať slovenský klér; bol to smer reprezentovaný farárom Ferdinandom Machayom, pôvodom z Oravy, zástancom bezohľadnej „repolonizácie“ tohto územia. Predsa však v záležnosti cirkevných spevov bol istý kompromis, ktorý platí — hoci neformálne a nie vše — podnes: jednu nedeľu spievajú poľský, druhú slovenský, a počas veľkých sviatkov — do pozdvihovania poľský a po pozdvihovaní slovenský alebo naopak. Avšak v Nowej Bialej spievalo sa skoro výlučne slovenský.

— Dlhé roky bol u nás farár Moś — vravia činitelia — pôvodom Slovák, vtedy bol dobré. Po ňom boli rôzni. Poliaci ale vždy sme sa s ním nejak dohovorili tak ako hoci len s tým farárom, ktorý tu bol pred Bączkiewiczom, farárom Galasom: spievalo sa našký, ale dve piesne naučili sme sa po poľský, tak sme ich teda aj spievali, napríklad keď prišiel biskup. V 63 roku, nejak na jeseň prišiel Bączkiewicz (tak tu vyslovujú toto priezvisko, príp. autora). Prijali sme ho pekne, mysleli sme si, že bude, ako bývalo. Ale on už na jednej z prvých kázni povedal, že „prišiel k Poliakom“ a že teraz bude sa spievať poľský, a keď sme k nemu prišli s delegáciou, aby sme bránili naše práva, nahneval sa a skrikol, že nech by aj mury v

nečne farár Bączkiewicz doviedol to tak daleko, že z Krakova, z biskupského úradu kázali kostol tak ako by zatvoril: žiadna omša, obrady, ani s posledným pomazaním farár nepríde. Preto aj my hovoríme: Nežiť nám spolu s farárom Bączkiewiczom...

...Fara bola nedaleko, na druhej strane malého námestíčka, uprostred ktorého stal farský kostol, vysoký, zakomponovaný do panorámy Tatier na obzore. Kňaz bol vo farskej kancelárii; sedel pri stole oproti dverám sklonený nad fárnymi knihami a nezdal sa byť prekvapený našou návštěvou, asi nás čakal, na dedine zprávy sa šíria rýchle. Avšak ja bol som prekvapený, podvedome predstavoval som si farára Bączkiewicza ako staršieho, moletného kňaza — impetika, akých je veľa; a zatiaľ prišiel nás privítať skoro mládenec, vysoký skoro po povahu, atletickej postavy, v hnedej kutni reformátov, ktorá mu pristala ako dôstojná uniforma... Sadol som si, kútiom oka zazrel som ešte na širokej kuchynskej peci (v ktorej neholo a zima bola aj tu ako v psinci) — gramorádio, vedľa platne vo farebných obaloch. Omša H-moll Bacha, to ešte chápem, ale „Rytmy mládeže“ s twistujúcou damskej kapelou na obalke? Teda z jednej strany tá mladosť a modernosť (kňaz má 35 rokov, pôvodom zo sedliackej rodiny z kališského, pred chvíľou mi to povedal), a z druhej — postava a chovanie ako kňaz Kordecki alebo archaniel Gabriel s horiacim mecom... V momente som pochopil — aspoň sa mi zdalo — absolútne všetko. To znamená, nezávisle od stratégie biskupského úradu, hodnotenej tak alebo inak — jeho chyba určite, tak tiež. Tento človek nemohol byť dobre prijatý tunajšími ľuďmi, ihneď musel pobúriť proti sebe mienku, ako zápalná iskra. Je agresívny, príliš mladý, aby si ihneď získal autoritu, neschopný ustupovať a prejavovať zrelú „diplomáciu“, presvedčený o svojom nejakom poslaní — ako skutočný splnomocnený dôstojník. Ktorého dielom má byť vojna. To znamená — taktická chyba, alebo predsa úmyselná stratégia?

Predstavil som sa — a začal som od toho, čo musí každému napadnúť, prečo nedorozumenia na dedine začali len odkedy prišiel — keď predtým bola zhoda a pokoj? Na viac menej takto formulovanu otázku odpovedal ihneď (opakujem znamením a tak trochu obsahom, preto popisujem zmysel výpovedí kňaza bez sprievodných zdvorilostných výhrad atď):

Zhoda bola len zdanlivá a vyplývala zo slabosti mojich predchodcov, ktorí nechceli alebo nevedeli uspokojiť správne požiadavky tých fármikov, ktorí sú Poliakmi a — keďže predsa sú v Poľsku — chceli by v kostole cítiť sa ako v poľskom kostole. Moji predchodcovia, kvôli svätemu pokoju podliehali vplyvom slovenskej väčšiny na dedine.

— Tak teda predsa väčšinu?

— Áno, ale vlastne nie až tak veľkej. Mohli by sme prejsť gazdovstvo za gazdovstvom... Počítam, že Poliakov je viac ako 40 percent. To boli práve oni, ktorí mňa privítali ako toho, ktorý im konečne umožní modlit sa a spievať poľský.

— Je to možné, aby antagonizmy medzi týmto ľudmi boli až tak veľké? Predsa bývajú tu všetci už toľké pokolenia, používajú tú istú reč, rodiny sa krížia....

ky sú zriedkavé, asi len ony vzdoru jú „amoku“, ktorý zachvátil dedinu... Riaditeľ Papiež pozval nás do kancelárie, mali sme pocit, že sme tu ako na ostrove mieru.

Predovšetkým som sa spýtal na genezu udalostí na dedine a posledných prudkých zrážok. Vedúci, nakoľko chcel byť objektívny, uvádzal rôzne mienky — neakcentoval svoju.

Vravel o zlých a stále živých okupačných spomienkach, keď Spiš a Orava prinojli k bábkovému štátu slovenských fašistov, a keď aj na tejto dedine pôsobila, nepriateľska Poliakom Hlinková garda a zasa Slováci nemôžu zabudnúť bandu Ognia, ktorá v ráz na udanie miestnych obyvateľov vyvraždila niekoľkých slovenských činiteľov:

Vravel o zmenach národnostnej štruktúry dediny v priebehu povojnových rokov, o prirodzenom raste početnom a akostnom poľských elementov; tí ktorí to nechápu, cítia sa ohrození ale bránia ani nie tak jazyka v kostole alebo národného povedomia, ako bývaleho modelu dediny a celej oblasti, bývaleho „skutkového stavu“:

vostou: „A načo je to komu? Kto z toho bude mať zisky?“

2.

Zanechali sme za sebou dedinu — zatichlu, plnu trpiacich ľudí, chorú dedinu. Precestovali sme les, zatočili sme na novotarsku cestu. Domy, dediny. Ihneď zmena; predstaviatočná nálada, ženy a chlapci klebetia pred domami, na ceste korzujú dievčatá; stretli sme dokonca jednu a druhú trojicu mladíkov v plnej paráde v horalských krojoch a s obrovskými červenými mašľami pripäťmi na prsiach, iste stráže k hrobom v kostole... Pomaly z nás opadavala farča tamtých skúseností a nálad.

— Príjemne je tu... — povedal som s úľavou. — A na Orave ešte príjemnejšie. Bol som, viete, mesiac v Chyžnom, pri samej hranici, býval som v škole... Poznám tu všetky kúty, i Jablonku, i Zubrzycu, i Lipnicu, i Piekielník. Tá rozlahlosť, zvláštna veľká roviná... a pevný masív Babiej hory z jednej strany, a z druhej, v diaľke, zubatá píla vrcholkov Tatier. Len keď malo pršať tie hory sa bližili, strašne a krásne až po vytrženie... Aj ľudia

len posielali inde: uverte mi, konečne mám dôvody, že je aj inak oveľa jednoduchšie: tí mladí ľudia vedia, že malé slovenské školstvo (nemože byť inak pri tých len 15 tisícach národnostnej „základnej“ na Spiši a Orave) nevytvára pre nich preokladové povýšenia, že sú to poväčšine západné obce, a okrem toho pozícia učiteľa vždy tu hrozí konfliktom s občanmi... preto sami prosia, a často žiadajú a domáhajú sa práce v mestách, vo vnútri Poľska. A čo sa týka „nátlaku“ poľských učiteľov... nuž, pomery medzi ľudmi na „miešaných“ dedinách bývajú komplikované, ľudia vravia to a iné, ale kôrko ja na tom pravdy? Dám vám príklad: dostať som písomnu sťažnosť od jedného činiteľa z Oravy, že vie, že v desiatich prípadoch učitelia „prinútili“ deti, aby sa prepísali do poľskej školy. Cestoval som ihneď za ním, poprosil som o konkréty, prezviská. Nuž, nemal ich: „lebo viete, pán môj, ľudia mi tak vraveli“. Dohovorili sme sa, že pridem opäť o mesiac, a za ten čas tento činiteľ postará sa o tie konkréty. Preto som opäť precestoval, a skutočne dostať som niekoľko prezvisiek. Rozprával som s týmito ľuďmi — a nikto z nich, doslovene, nepotvrdil stažnosť; poväčšine tvrdili, že všobec nevedia o čo sa jedná, že je to nejaký omyl... V

A ORAVE

Kňaz rozkladá ruky.

— Nemyslite, pán farár, že fahko by sa dal zaviesť mier, ak by sa prihliadlo k požiadavkam obidvoch strán?

— Pokúšam sa o to od začiatku, ale žiaľ slovenská strana nechce pripraviť žiadnu dohodu, a po starom chce nanútiť len svoju vôľu.

Ešte som sa spýtal:

— Pred chvíľou som sa rozprával s tou „slovenskou stránkou“. Majú vám, pán farár ze zlé opakujem to nejako pre konfrontáciu — prílišnu agresivitu, a dokonca fakt, že „nenavídite slovenský jazyk“. Jednoducho sú urazení, cítia vo vás nesprávnu... Skutočne ste vraveli, že „skôr mury kostola popukajú, ako dovolite spievať slovenský“?

Kňaz trafil kľud, nasilu sa ovláda:

— To nikto nepočul, nikto nepotvrdí. Avšak já mám svedkov na to, ako tu, v tejto kancelárii ich „delegácia“ povedala, že „skôr im vlasy na dlani vyvrastú, ako sa v kostole bude spievať poľský“, a potom priamo mne: „vystahujte sa od ňa“, pán farár, behom štrnásť dní, a to vo dne, lebo v noci sa vám môže niečo pritrafit...

Kňazovi horia oči, opäť prichádza na um archanjel Gabriel a kňaz Kordecki — lenže „potopa“ asi nie tak ako v Czestochowe, a koniec sveta tiež nevidno... Nemá význam predĺžovať tento rozhovor, farár Bączkiewicz je príliš angažovanou stránkou, zbytočne v tomto pekle a zanovitosti hľadal by som objektívnu pravdu na obidvoch stranach; preto s mojim spolucestujúcim, vedúcim Wierneckom z WRN sme sa rozhodli navštiviť ešte riaditeľa školy: človeka rozumného, ktorý je aj tajomníkom miestnej stranicej organizácie, a aj — čo je tiež dôležité — nepochádza od ňa, hoci tak trochu je aj horalom, narodil sa v Chabówe.

Našli sme ho, ako riadil pred sviatkami pri peknom modernom domčeku, ktorý stojí hned vedľa imponujúcej školy — tisícročia. Našli v nej miesto dve školy tejto dediny, ktoré predtým mali katastrofálne podmienky, poľská a slovenská. Slováci chceli delbu na „poschodia“, poľské a slovenské, ale nadriadenej orgány s tým nesuhasili, aby sa neprehľboval separativizmus a nevytvárali dodatočné trenice počas využívania spoločných kabinétov a teclovični. Ostatne medzi deťmi konfli-

vravej, že časť starších občanov napriek všetkému akceptuje tento proces zmen ako nevyhnutný, hoci nad nim žialí; že tak pôsobnosť Československej kultúrnej spoločnosti, ako aj školstvo so slovenským vyučovacím jazykom, ako konečne účasť v národných výboroch a politických organizáciach zaistujú nutné quantum práv a toho, že národnostná menšina môže sa cítiť dobre — hoci sú tu možné a určitej jestvujú, nepotrebné trenice, chyby a animózie; že vec spočíva skôr v mûdrom a lojalnom exekvovaní týchto práv, na vzájomnej dobroprajnosti a dobrej vôle;

Vravel, že po októbri 56 všetko zdaľalo sa uberať týmto smerom tiež i tu, v Nowej Bialej; reprezentantom uváženého a pomalého regulovania „procesov prispôsobenia“ bol o. predchodca Bączkiewicza farár Galas;

Vravel, že je to fakt, že farár Bączkiewicz zvolil si od základu zlú taktiku, vyšiel z chybnych a smiešnych preopakladov, ako by Poliaci boli tu mimoriadne ohrození a ako by si to vyžadovalo prudku obranu; nebol však včas napomenutý biskupským úradom, ktorý ho sem predsa poslal opačne dvojnasobne návštevy arcibiskupa Wojtyły ako aj kapitulných kanonikov, ktoré boli ako by pokusom o mediaciu, v skutočnosti podporili Bączkiewicza;

Vravel, že emócie, ktoré rozprútal tento mladý, prchky a nevypočitatelný kňaz medzi ľudmi tak isto prchkými a nevypočitatelnými — priniesli už značné škody a spustošenia nielen morálne: postavili ľudí proti ľuďom, zabrzdili snad na dlhé roky proces priateľského spolunažívania a zrastenia národností;

Konečne vravel, že v tých tisícich menších a väčších konfliktoch, bitkach a hádkach, ktoré majú tu miesto už tretí rok medzi rodinami, susedmi, súrodencami — namôžilo sa toľko vzájomných krív a obvinení, vymyslených a skutočných, že už nikto sa v tom nevyzna, že Slováci obviňujú Poliakov, Poliaci Slovákov, pravda sa mieša s vymyslaninami, dobrá vôle so zlou — žiť je stále ľažie, a konca tomu nevidieť.

A spýtal sa ešte — on, učiteľ, Poliak, už osobne, väšnivo, so starostlili-

nejakí iní. Menej „prchkí“ ako tu na Spiši, kľudnejší, pracovití. Ako by to boli dve ľudske rasy, dve rôzne hoci spríbuznené rodiny... Aby sme snaď išli do Jablonky, zmenili si náladu?

— Selanku by ste chceli, prázdniny? — zamrmkal môj spoločník. — Tu tiež všedny deň vyzerá inakšie ako prázdniny...

Neodbočili sme: bolo už prineskoro, krátky jarný deň končí. V prvej chvíli som neľutoval: predstavil som si opäť tie nekonečné úvahy, kde všetci si navzájom odporujú, inakšie vravia do očí, inakšie poza oči, inakšie úradom, inakšie „svojim“, kde sa vie, že niečo vo veci je, ale je nemožné vysliadiť a zistíť, čo vlastne... Priopomenu som si hoci len moju nedávnu návštavu na osvetovom inšpektoráte v Nowom Targu. Siel som tam, lebo Československá kultúrna spoločnosť ma upozornila, že v slovenskom školstve na Orave a Spiši nie je všetko v poriadku; že činiteľia Spoločnosti sú znepríjemnení početným „poklesom“ škôl a žiaľov, že tu zájazd sa nie bez viny poľskí učitelia... Opatoval som to, slovo a slovom, inšpektorovi Słowakiewiczovi, a poprosil som o vysvetlenie. Nedal mi ho hned: hľadel podzreliavovo, útočne, skoro nepríateľsky, telefónicky sa ubezpečoval a zisťoval totožnosť. Keď sa zbalil nedôvery, rácil povedať, že v slovenskom školstve skutočne sa pozoruje pokles. Poprosil som ho o najnovšie údaje. Tu sú: šest základných škôl so slovenským vyučovacím jazykom (Jablonka, Łapsze Wyżne, Nowa Biala, Niedzica, Piekielnik, Zubrzyca Góra), celkový počet žiaľov — 296. Okrem toho sedem škôl so slovenským jazykom (nepovinným, na želanie rodičov) ako vyučovacím predmetom, žiaľov — 202. Menej, ako minulý rok, menej z roka na rok. Týka sa to aj licea v Jablonke, ktoré inak má veľké zásluhy; jestvuje od 1951 roku a vydalo už asi 200 absolventov, hlavne slovenské učiteľské kádre a činiteľov; ale aj to je pravda, že absolventi z posledných rokov umiestňujú sa už mimo tých „slovenských“ oblasti, na poľských priemyslovských a vysokých školách... „Je to proces od nás nezávislý“ — vraví inšp. Słowakiewicz. — Slovenský jazyk skoro nikde v domoch sa nepoužíva, najčastejšie deti musíme učiť od základov. Predsa násilu to nebudeš robiť. Aj tak radu škôl (napr. v Piekielniku alebo Łapszach) udržujeme vlastne proti všetkým predpisom, v triedach sú len niekoľkí žiaľov, a je pre nich potrebný normálny počet učiteľov... A propos slovenských učiteľov, viem že sú stažnosť, ako by sme

skutočnosti — pre tých ľudí sa robi veľa, ale oni to nevidia a nedoceňujú“.

Tak teda som si pomyslel: nuž áno, voľačo na veci je, ale čo? A zasa som si pripomenal podzreliavovo, tvrdé oči inšpektora z počiatku rozhovoru: ak on tak isto jednal s ľuďmi tam voláku na dedinách, potom nemožno sa diviť, že...

— Čo ste sa tak zamračili? — pýta sa vedúci Wiernek.

Za nami ostali Myślenice, bližil sa Krakov.

— Nuž rozmýšľam, a rozmýšľam... — povedal som. — Napríklad, že záležitosti inak vypadajú z Varšavy, inak z Krakova, inak z Nowego Targu a ešte inak tu celkom dolu, v takej Nowej Bialej alebo Jablonke... Tam hore je všetko jednoduché a samozrejme, ideológia, nariadenia, uznesenia atď. — a o čo viac dolu, o toľko viac sa všetko komplikuje, zarastá „ľudskej záležitosťami“, komplexmi usadlých ľudí, ktorí sa dokonale poznajú, záujmami lokálnymi, skupinovými, menšinovými, čert vie ešte akým... A ešte si tak myslím, že keď ľudia slabí a malo početní, stojaci voči mohutnej machine štátu, inej spoločnosti a dokonca cirkevi — stážujú sa, znamená to, že tu musí byť niečo vo veci. A ak by tak, milý vedúci, spôsobil, aby precestovala dajáká vysoká komisia, taká z Varšavy, i Krakova, i Nowego Targu, a popripravala sa týmto záležitosťiam zblízka, pouvažovala, objektívne riešila, poživchla na duši?

Vedúci hrabal sa v aktovke.

— Tu je memorandum, ktoré nás krakovský Úrad práve poslal nadriadeným orgánom. Najdete tam podobné návrhy.

— Jedným slovom, záležitosť štátne vošla na úradnú cestu? — povedal som. — Výborne. Ale ja by som rád videl tiež mimóradnu cestu: Nejakú výzvu na zdravý rozum, na svedomie, na mûdre a vpred hliadace vlastenectvo... My Poliaci vždy práve toto najviac potrebujeme.

Boli sme už v Krakove, cestovali sme práve mimo paláca biskupského úradu na Franciszkanskej, cestovali na Krupniczu. Stal tesne uzamknutý, odhodený od života, ľahostajný voči všetkým výzvam.

JERZY LOVELL

JABLONKA

Predsjazdová kampaň ČsKS na Orave sa už začala a je v plnom prúde. V nedeľu 17. apríla konala sa schôdza miestnej skupiny Československej kultúrnej spoločnosti v Jablonke. Schôdze sa húfne zúčastnili členovia ČsKS. Po prečítaní referátu z činnosti Spoločnosti za uplynulé trojročné obdobie začala veľmi živá diskusia, ktorá nasvedčovala, že členovia majú o svoju organizáciu veľký záujem.

Miestna skupina ČsKS v Jablonke zoskupuje vo svojich radoch 136 členov, má k dispozícii klubovňu, v ktorej je televízor. Návštevníci môžu si tu prečítať slovenskú, českú a poľskú tlač, ktorej je pomerne veľa. V uplynulom trojročnom období vznikla tu tiež kapela, ktorá minulý rok vystúpila so svojim programom počas národnostného seminára.

Najdôležitejšími problémami diskutovanými na schôdzi miestnej skupiny ČsKS v Jablonke boli otázky kolstva so slovenským vyučovacím jazykom, kultúrna činnosť skupiny a záležitosť väčšieho uvedomenia niektorých členov.

Po diskusii konali sa voľby výboru miestnej skupiny ČsKS v Jablonke. Boli zvolení: EUGEN PANIAK — predsedá, JOZEF PIROH — podpredsedá, JOZEFÍNA NOVÁKOVÁ — tajomníčka, JÁN PANIAK — pokladník, JÁN NOVÁK, JOZEF ZÁHORA, KAROL KASPRÁK — členovia výboru.

Za predsedu revíznej komisie bol zvolený EUGEN DUBEK a za členov ALOJZA DUBEKA, IGNÁCA VOJTA.

Za delegátov na III. celostátny sújazd ČsKS zvolili EUGENA PANIAKA tunajšieho roľníka, EMILIA KOZUBA, kinooperátéra Spoločnosti na Orave, IGNÁCA NIŽNÍKA, profesora jablonského lycia.

EUGEN PANIAK

Ešte jedna vec, na ktorú by som chcel upozorniť: Prí voľbach dalo sa vidieť jednu zaujímavú vec — snahu po omladení členov výboru. Túto snahu treba hodnotiť veľmi kladne.

G. B.

RZEPISKA

Medzi záležitostami, o ktorých uvažuje aktív miestnej skupiny Československej kultúrnej spoločnosti a presne povedané obyvatelia celej dediny, je predovšetkým záležitosť ukončenia výstavby klubovni. K vzniku tejto — a je to jedina miestnosť tohto druhu v celej obci — obyvatelia Rzepiski prispeli nemály úsilím. Stretli sa s pomocou ČsKS, OSP a iných organizácií, ale už mnoho rokov bezvýsledne apelujú na okresné orgány o dôraznej pomoci. Aj tentokrát, na volebnej schôdzi miestnej skupiny ČsKS záležitosť klubovne bola na prvom mieste v diskusií a prihlasovaných návrhoch.

Dominievame sa, že napriek takým alebo iným formálnym nedostatkom, nemožno dlhšie ľahostajne prechádzat popri fakte jestovania — hoci ešte neukončenej klubovni, nemožno nevŕsmať si obetávú námahu a prácu obyvateľov dediny, ktorí podnikli, aby vybudovali svoju klubovnu. Preto priporujeme sa k prihlasovaným návrhom, aby prezídium Okresného národného výboru a jeho oddelenie kultúry vo svojich plánoch predvídal konkrétnu pomoc na ukončenie klubovne v Rzepiskach a to v takom čase, aby na výsledky tejto pomoci obyvatelia dedinky nemuseli čakať nasledujúcich niekoľko rokov.

JÁN RZEPISZCZAK

Rzepiska, ktoré ležia alebo skôr sú rozhadzané pozdĺž niekoľkých potokov na značnom priestore a sú odrezané od ostatných obcí okresu kopcami cez ktoré nevedie žiadna dobrá cesta, nemajú ľahkú prácu. Preto tešia aj tie najmenšie dôkazy starostlivosti o hospodársky rozvoj dediny a prevádzkanie v nej kultúrno-osvetovej pôsobnosti, alebo dokonca turistickej. S uznaním tiež výtame iniciatívou organizovania ochotníckeho krúžku pri tunajšej miestnej skupine ČsKS. Jedna sa však o to, aby obvodný výbor na Spiši a jeho kultúrny inštruktor Augustyn Bryja dodržal slub, ktorý dal na schôdzi, a obklopil tento divadelný krúžok mimoriadnou starostlivosťou. Milé prekvapenie pripravil účastníkom schôdze predsedu ústredného výboru ČsKS Ján Molitoris keď povedal, že tunajšia klubovňa v najbližom čase obdrží televízor.

Diskutanti na schôdzi upozorňovali tiež na nutnosť úzkeho spojenia práci miestnej skupiny so všetkým členmi. Je to určite správny návrh a poukazuje na fakt správneho hodnotenia kolektívnej práci.

Vo výsledku prevedených voľieb bol zvolený nový výbor miestnej skupiny ČsKS:

JÁN RZEPISZCZAK — predsedá ANNA MARSZAŁKOVÁ — tajomníčka JAN JURGOWIAN — pokladník SEBASTIAN GROCHOLA — člen ANTON MACICZAK — člen

Za delegátov na celostátny sújazd ČsKS boli zvolení: RZEPISZCZAK JAN, predsedá MS ČsKS — roľník, člen ČsKS od založenia organizácie, od roku 1958 predsedá MS. Je členom miestneho národného výboru i poslancom, veliteľ hasičského sboru v Rzepiskach. ANNA MARSZAŁKOVÁ — učiteľka, je členkou ČsKS od 18. roku, členka ZPZR. PETER SOLUS — člen MS ČsKS od jej založenia, roľník.

JURGÓW

Za účasti predsedu ústredného výboru ČsKS Jana Molitorisa a člena prezidia ÚV, kultúrneho inštruktora na Spiši Augustyna Bryja konala sa volebná schôdza miestnej skupiny ČsKS, ktorou prešiel Ján Maciczak.

V diskusií o zpráve ustupujúceho výboru a revíznej komisií mimoriadnu pozornosť venovali organizáčnemu upevneniu práce MS a pozdvihnutiu na vyššiu úroveň ochotníckych súborov Spoločnosti činných pri MS, ako aj cestou zavedenia nových form zlepšenia práce klubovni.

Veľa pozornosti venovali záležitosťiam účasti miestnej skupiny ČsKS na spoločenskom a hospodárskom živote dediny a predovšetkým pôsobení a mobilizovaní obyvateľov slovenskej národnosti bývajúcich v Jurgove do iniciatív dediny, obce a okresu. Zdôrazňovali tiež veľký vklad ustupujúceho výboru do realizácie tých úloh a pre rozvoj miestnej organizácie ČsKS.

Popri týchto záležitosťach boli tiež rôzne intervenciálne charakteru. Bola to záležitosť počtu spojov PKS do Jurgowa, ktoré v pomere k 22 minulý rok boli znížené do 8 súčasne. Upozorňovalo sa pri tom, že pomerne často sa stávajú prípady skracovania personálom autobusu cestu t.j. napriek tomu, že sa platí za celú cestu do Jurgowa, autobus prichádza len do Bukowiny a odtiaľ ide na späť do cestu. Samozrejme nikto nevracia rozdiel vyplývajúci zo skrátenej o pekných päť kilometrov cesty, a cestujúci musia peši putovať do Jurgowa. Tak túto prekvapajúcu prax, ako aj návrh týkajú-

ci sa zväčšenia spojov do Jurgowa adresujeme riaditeľstvu PKS v Nowom Targu na uváženie. Záležitosť úrokov z dane zo mzdy odoslali sme priamo finančnému oddeleniu prezidia Okr. národného výboru v Nowom Targu (Po obdržaní odpovede oboznámitme s nášou našich čitateľov — red.)

Vo výsledku prevedených voľieb bol zvolený nasledujúci výbor miestnej skupiny ČsKS v Jurgove:

WOJCIECH MACICZAK (č. 26) — predsedá ANDRZEJ HANIACZYK — podpredsedá JAN MACICZAK (č. 144) — tajomník JAN SILAN (č. 128) — pokladník JAN MACICZAK — člen JÓZEF LACNIAK (č. 59) — člen

Do revíznej komisie boli zvolení: RUSNAK JOZEF, ANDRZEJ GOMBOS a CHOVANEC ANDRZEJ.

Delegáti na celostátny sújazd ČsKS boli zvolení: WOJCIECH MACICZAK a LACNIAK JOZEF.

JÁNOŠÍK V CHYŽNOM

V jednom z tohoročných čísel nášho mesačníka Život, mali sme možnosť prečítať si o veľkom záujme ktorý slovenský film Jánošík vzbudil medzi krajanami. Nedávime sa tomu, predsa je to jeden z najpozoruhodnejších hrdinov bojujúcich za slobodu utláčaného ľudu, za jeho práva; je to hrdina, o ktorom už aj maličké dieta vie povedať, že bol spravodlivým človekom, ktorý bohatým bral a chudobným dával. Krátko, Jánošík je ešte stále živou postavou v myslach ľudu. Keď sa zídu, budú vám celé hodiny rozprávať o ňom. Každý povie niečo nové, a týmto spôsobom obohacuje sa znalosť tejto postavy.

ANDRZEJ FULA

Skutočne Jánošík ešte raz ožil a prišiel medzi našich krajanov, ukázal sa v celej svojej kráse a nádhore, ale tentokrát už na premietacom plátnе.

Po príchode do Chyžného nás kinooperátor musel premietat film na volnom vzduchu, aby každý si mohol pozrieť, tentokrát už druhú časť spomínaného filmu, ktorá ukazuje pôsobnosť Jánošíka. Do klubovne, ktorá je dosť prestranná nebola by sa mestila ani polovicá záujemcov. Napriek tomu, že vonku bolo zima, všetci počkali počas filmu dokonca. Na druhý deň bolo treba film ešte premietat pre tých, ktorí si ho nepozreli v preddeň.

A po filme sa v Chyžnom od najmladšieho po toho najstaršieho, nikto nerozprával o inom, ako o Jánošíkovi; o jeho svätosti, odvahе... vôbec o ňom.

Takto smelo môžeme povedať, že takéto filmy sú nám potrebné, že filmová činnosť priniesla nám, ako aj našej práci, veľmi veľký osoh.

Klm.

ZMW V JABLONKE

Už niekoľko rokov prevádzka svoju činnosť mládežnícka organizácia Sväz socialistickej mládeže pri jablonskom lyceu, členmi sú študenti tunajšej školy. Ale akosi tak sa stalo, že mimoškolská mládež nebola organizovaná. Táto mládežnícka organizácia bola tunajšej mládeži veľmi potrebná. Konečne vo februári tohto roku začal pôsobiť Sväz dedinskéj mládeže.

Zástupkyňou Sväzu dedinskéj mládeže v Jablonke je mlaďá učiteľka tunajšej roľníckej školy Stanislava Aksamitová.

O organizácii hovorila akosi skromne. Povedala mi, že je to ešte veľmi mladá organizácia. Začala počíta 25 členov. Malí už tri schôdze, ktoré boli venované organizáčnej práci a príprave plánu činnosti. Práca a činnosť má byť vedená v troch sekciách: kultúrno-osvetovej, turisticko-sportovej a v sekcií milovníkov Oravy.

Iniciátorom založenia tejto organizácie bola vedúca klubu-kaviarie Eugénia Szajnerová, a mládež navštěvujúca kaviareň.

— V prvom rade chcem sústreďiť svoju prácu v najbližších mesiacoch na organizovanie ďalších mládeži, ale chcem tiež, nakoľko to bude možné začať čím skôr prácu v spomínaných už predtým sekciách — povedala St. Aksamitová, keď som sa jej pýtal na plán práce ZMW.

M. V.

LAPSZE NIŽNE

V Lapszech Nižných, tak ako aj na iných dedinách, je krúžok dedinských gazoniek, ktorý má 54 členiek. Posledné konala sa schôdza KDG na ktorej bol zvoleny nový výbor: za predsedu Maria Baijaszová a za podpredsedu Eleonoru Karkosková. Na schôdzi členky KDG začali sa na počest Tisícročia poľského štátu k celej rade záväzkov o.i. odpracujú po jednom dni pri oprave cest v svojej obci. Aby povzbudili svojím príkladom, hned na druhý deň po schôdzi, všetky 54 členky KDG odpracovali svoj záväzok. Dalej ženy sa činne zúčastnili oslav prvomájového sviatku.

V súvislosti s účasťou našej dediny v súťaži čistoty, 30 členiek prihlásili sa do súťaže o najkrajšiu kvetinovú záhradku. Všetky členky prihlásili sa do súťaže chovu kurenca a za týmto účelom KDG kúpili z umelých liahni v Nowom Targu 860 kureniek.

Členky KDG planujú v lete výlet do Krakowa, Oświęcimia a Nowej Huty.

Krúžok usiluje a nákup elektrického pletiaceho stroja na výrobu svetrov, pančuchových nohavíc, čiapok, rukavíc, ponoziek atď. Žiaľ tento stroj stojí až 17.000 zl., a zatiaľ KDG má na svojom konte len 4.000 zl. Avšak členky dufajú, že zanedlho aj tento plán zrealizujú.

Roku 1964 GS dal našmu krúžku KDG z nadplánových príjmov 2.000 zl., za túto sumu krúžok kúpil stolný porcelán a príbory na vypožičiavanie. Teraz GS to zaradil do služieb. Členky KDG s tým nesúhlasia a nevedno, kto má pravdu? GS najskôr dal krúžku peniaze ako podporu a potom veci, ktoré krúžok za tie peniaze kúpil, považuje za svoj majetok. Koná GS správne? Ani my nevieme, preto čakáme odpoved GS! — red.

A ešte takéto problémy žien v našej obci.

Máme bar GS, ale okrem alkoholickej nápojov a studených jedal, nič tam nedostaneme. Bolo by veľmi dobre, ak by výbor GS prihliadol k požiadavkam, žien, ktoré ostatne prednášajú na každej schôdzi, a zariadil, aby v bare boli až varené obedy, aspoň v letnej sezóne. Bolo by to veľmi dobre aj pričinou, že doteraz sme ich v Lapszech Nižných mali tak malo.

Máme aj zdravotné stredisko ale veľmi by sa zisla nejaká „izba pre nemocných“. Nemocnica v Nowom Targu je vzdialenosť až 10 km, a často sa stáva, že pre nedostatok lôžok sú tažkosti s umiestnením niekoho v nemocnici, najmä vzhľadom na veľkú vzdialenosť. Takto „izbu“ iste by uvítala aj nemocnica!

PREDSEDA GRN V LAPSZOCH WYZNÝCH ODPOVEDÁ

Súdruh predseda, nakoľko vidíme, že vo Vašej gromade vrie práca na výstavbe a oprave cest a rôznych verejných objektov chceli by sme vedieť, robí sa toto všetko v rámci záväzkov? Občania radi pracujú? Predseda: Áno, všetky tieto stav-

by, ako remízy OSP v Lapszech Wyżnych, cesty do Lapszanky a mostu na tejto ceste cez potok Lapszanka, oprava ulíc v Lapszech Nižných, cesty Trybsz — Czarna Góra, na tom všetkom sa pracuje v rámci záväzkov. Samozrejme dostávame tiež dotácie štátneho fondu na podporovanie verejných práci. Obyvatelia našich obcí radi pracujú až na malé výnimky, nakoľko veľmi dobre si uvedomujú, že pracujú len pre seba a štát im ešte pomáha.

Ale máme ešte aj také investície na ktoré nedostávame žiadne štátne dotácie a objekty sú nám nutne potrebné. Tie budujeme len v rámci záväzkov. K takým patrí napríklad neukončená klubovňa v Lapszech Wyżnych predtým majetok býv. Spoločnosť Čechov a Slovákov v Poľsku. Teraz má tento objekt likvidičný syndik. Starý domček, kúpený býv. Spoločnosťou bol naspadnutie, iná klubovňa v Lapszech Wyżnych nebola a nie je. Po myšli sme na opravu, ale keď sme sa obracali na okres s prosbou o dotáciu, vždy sme dostali odmiestavú odpoveď nakoľko nebola vyriešená záležitosť majiteľa. Nakoľko sme klubovňu potrebovali, dedina bola nútene začať generálnu opravu len v rámci záväzkov a práve preto termín ukončenia opravy je ešte stále otázkou. Lebo to nie je jediná záležitosť, smelo môžeme povedať, že každý deň tieto pribúdajú. Zoberme hoci len 8.- triedu základnej školy. Musíme rozbudovať školu a to je zasa spojené so záväzkom vo výške asi 400 tisíc zł. na ktoré sa členske oslavu výročia 1966 zapojila do súťaže činnosti diny L

Kalendár

Východ

SLNCA

Západ

1.VI.

03.hod.21.min.

19.hod.47.min.

15.VI.

03.hod.14.min.

19.hod.58.min.

MESIACA

1.VI.

17.hod.47.min.

02.hod.22.min.

15.VI.

01.hod.19.min.

16.hod.10.min.

Plný mesiac 3. júna
Posledná štvrt 11. júna
Novy mesiac 18. júna
Prvá štvrt 25. júna

P	W	S	C	P	S	N
				1	2	3
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30			

PRÍSLOVIA

Aké počasie na Medarda býva, také sa tiež i v žatve ozýva.
Dlhý deň, krátka noc.
Ak sa Medard rozplače, šest týždňov pláče.

HÁDANKY

1. Aké vojska bojovali pod Grunwaldom po boku kráľa Jagellovca?
2. Ktorá poľská armáda zúčastnila sa oslobodenia Československa roku 1945?
3. V akej dĺžke tiahnu sa hranice medzi Poľskom a Československom a cez aké horské pásma?

ROZUŠTENIE POSIELAJTE DO 25.VI.1966 NA ADRESU REDAKCIE.

ROZEÚSTENIE HÁDANIEK Z ČÍS. 5/66:

1. Mieszko z Poľska a Dúbravka z Čech.
2. Prístavy a oderská vodná cesta.
3. Preteky mieru Praha — Varšava — Berlín

TEST DOBRÉHO POSTREHU: modelu chaty vypočoval len pôdorys, označený písmenom „B“.

Odmény vylosovali: M. Košútová — Jablonka, S. Gnída — Kluczbork, J. Jurgowian — Jurgów.

HUMOR

NA PAMATKU

Hollywoodská hviezda predstavuje svého nového muže dcere:
— To je tvůj nový tatinek, drahoušku.
— Ať se mi podepíše v památníku, nebo to později všechno popletu!

NEPOČKALA

Matka:
— Nejvyšší čas, aby naše dcera pomyslila o manželství.
— Nechme ji, dokud se nenajde ten pravý muž.
— Můj drahý, já jsem nečekala...

TURISTÉ

Američtí manželé cestují po Itálii.
— Drahoušku, to jsou Benátky nebo Florencie?
— A kolikátko je dnes?
— Čtvrtého června...
— Čtvrtého? — opakuje Američan, a listuje v notysku. — Tak v tom případě jsme v Benátkách.

ZENA

Hovoří dva známí.
Viš, že dnes se mi zdalo o tvé ženě?
— To je zajímavé, a co v tom sru říkala?
— Nic, mlčela.
— Tak to rozhodně nebyla moje žena.

ROZVOD

Soudce při rozvodovém řízení se obrací k žalujícímu manželi:
— Tak tedy vy tvrdíte, že když jste se vrácel večer domů z práce, nacházel jste v skříni pokaždé jiného mužského?
— Ano.
— A to tedy bylo příčinou neshody?
— Ano, nikdy jsem si nemohl pověsit oblek.

ZAJEDNO

Soudce při rozvodovém řízení:
— Tak vy se chcete rozvést, pane?
— Ano.
— A vy, paní také?
— Ano.
— No prosím, a oba dva tvrdíte, že nejste nikdy zajedno.

RADY • PORADY • RADY • PORADY • RADY

PRZEPISY CELNE, DOTYCZĄCE PRZESIEDLANIA SIĘ ZA GRANICĘ

W związku z omówieniem w nr. 2 i 3 z bieżącego roku naszego czasopisma w rubryce Rady — Porady nowych przepisów celnych oraz z listami naszych czytelników, wracających się o omówienie również tych przepisów, które dotyczą przesiedleń na zamieszkanie za granicą podajemy poniżej wykaz tych przedmiotów, które można przy takim przesiedleniu się zabrać ze sobą bez obowiązku uiszczania dała oraz zasady postępowania dotyczące zwolnień celnych.

Od należności celnych wywozowych zwalnia się następujące przedmioty, stanowiące mienie osób przesiedlających się z Polski na zamieszkanie za granicą, jeżeli służą im do użytku osobistego, zawodowego i domowego:

- 1) odzież, obuwie oraz bieliznę osobistą, pościelową i stołową, 2) pościel — 2 poduszki bądź 1 pierzynę bądź 1 kołdrę z puchem lub pierza oraz 1 inną kołdrę na 1 osobę, 3) zastawy stołowe platerowane — 1 dwunastoosobowy komplet na 1 rodzinę, 4) srebrne zastawy stołowe oraz przedmioty domowego użytku o łącznej wadze do 4 kg na 1 rodzinę, 5) serwisy porcelanowe do potraw i napojów — 1 dwunastoosobowy serwis obiadowy i 3 inne dwunastoosobowe serwisy na 1 rodzinę łączne, 6) wyroby ze szkła kryształowego — do 20 kg

PRAWNIK

na 1 rodzinę, 7) kuchenki gazowe lub elektryczne, lodówki, pralki, odkurzacze, froterki, maszyny do szycia, radioodbiorniki, telewizory, magnetofony, adaptery i patefony — po 1 sztuce każdego z tych przedmiotów na 1 rodzinę, 8) dywan w kilim — do 3 szt. łącznie na 1 rodzinę, 9) wykonane z materiałów pospolitych — używane meble, naczynia kuchenne stołowe oraz przedmioty domowego użytku innego niż wymienione w pkt. 1-8, 10) potrzebne do wykonywania zawodu — drobne narzędzia lub instrumenty, w szczególności lekarskie, dentystyczne i weterynaryjne, oraz po 1 szt. na 1 rodzinę — maszyny do pisania i liczenia, 11) drobne narzędzia rzemieślnicze, 12) 1 samochód osobowy na 1 rodzinę, jeżeli stanowiły własność osoby wyjeżdżającej co najmniej i bez przerwy przez 1 rok od dnia zgłoszenia go do odprawy celnej wywozowej, albo 1 motocykl i 1 motorower na 1 rodzinę, 13) 1 rower na 1 osobę, 14) 1 fortepian lub 1 fisharmonię albo 1 pianino lub harfę na 1 rodzinę, 15) instrumenty muzyczne inne niż wymienione w pkt. 14, jednak akordeony o 120 i więcej basach — 1 na 1 rodzinę, 16) książki — po 1 egzemplarzu każdego tytułu na 1 rodzinę, 17) dzieła sztuki malar- skiej, graficznej i rzeźbiarskiej — do 25 szt. łącznie na 1 rodzinę, jednak dzieła takie, stanowiące własność przesiedlającego się ich twórcy — bez względu na liczbę, 18) tkaniny łącznie do 7 m szerokości podwójnej lub do 16 m szerokości pojedynczej na 1 osobę, 19) zbiory znaczków filatelistycznych o wartości katalogowej łącznie do 5000 zł. na 1 rodzinę, 20) niewielkie domowe zapasy środków spożywczych.

rzędzia i sprzęt rolniczy, jeżeli były używane w gospodarstwie przesiedlającego się, 8) inwentarz żywego — nie więcej niż 2 krowy, 2 konie, 3 sztuki trzody chlewnej, 5 owiec lub kóz i po 10 szt. drobiu każdego rodzaju na rodzinę, a także paszę w ilości potrzebnej dla tego inwentarza na czas trwania podróży.

Zwolnień powyższych udziela się na podstawie:

- 1) spisu wywozonych przedmiotów sporządzonego w 3 jednobrzmiących kolejno numerowanych egzemplarzach, zawierających oświadczenie osoby przesiedlającej się o tym, że objęte spisem przedmioty stanowią mienie jej i przesiedlających się z nią, wskazanych imiennie, członków jej rodziny oraz:

- 2) paszportu lub równoznacznego innego dokumentu, stwierdzającego, że wymieniona w nich zamieszkała w Polsce osoba przesiedla się za granicę na zamieszkanie.

Oprócz tego należy dołączyć do wniosku o zwolnienie inne dokumenty np. przy wywozie samochodu — dokument jego rejestracji, przy wywozie przedmiotów dotyczących gospodarstwa rolnego zaświadczenie właściwego do spraw rolnictwa organu prezydium powiatowej (miejskiej) rady narodowej ze stwierdzeniem, że przesiedlający się był użytkownikiem gospodarstwa rolnego lub robotnikiem rolnym.

Mec. WITOLD FERFET

GLISTNICA ŚWIŃ

Choroba ta wywoływana jest przez glisty, które najczęściej występują u zwierząt młodych w wieku 3 — 9 miesięcy. U dorosłych świń glisty są rzadziej spotykane, poza tym zwierzęta dorosłe łatwiej znoszą te pasożyty. U świń mających niewielką ilość robaków objawów choroby przeważnie nie widać. Dopiero silne zarobaczenie wywołuje anemię (zmniejszenie ilości czerwonych ciałek we krwi), biegunki na zmianę z zatwardzeniami, zgrzytanie zębami, zjadanie kalu. Po dłuższym okresie trwania choroby następuje silne wychudzenie. Prócz tego świnie czasem wykazują podniecenie, kręczą się po chacie w kóliku oraz dostały ją drgawek. Zarażenie glistami nastąpuje po zjedzeniu wraz z zanieczyszczoną karzą jaj glist. Z tych to jaj w jelcie cienkim świnie wylegają się larwy, które przebijają ściankę jelita i przechodzą do krwi. Z krwią wędrują do płuc, skąd przez tchawice dostają się do krtani oraz jamy ustnej a z niej polkane są powtórnie i znów wędrują do jelit cienkich gdzie składają jaja. Samica robaka może złożyć około 200.000 jaj, które zwierzę wydala razem z kałem. Po 15-20 dniach jaja dojrzewają i stają się zdolne do zakażenia.

Stami następuje po zjedzeniu wraz z zanieczyszczoną karzą jaj glist. Z tych to jaj w jelcie cienkim świnie wylegają się larwy, które przebijają ściankę jelita i przechodzą do krwi. Z krwią wędrują do płuc, skąd przez tchawice dostają się do krtani oraz jamy ustnej a z niej polkane są powtórnie i znów wędrują do jelit cienkich gdzie składają jaja. Samica robaka może złożyć około 200.000 jaj, które zwierzę wydala razem z kałem. Po 15-20 dniach jaja dojrzewają i stają się zdolne do zakażenia.

Silne zaatakowanie płuc robakami może wywołać zapalenie płuc. Obserwuje się wówczas brak apetytu, kaszel, duszność, a po 8 — 10 dniach choroba kończy się śmiercią. Glisty żyjące w jelitach wydzielają jady powodujące stopniowe zatrwanie organizmu świnie. Rozpoznanie glistnic jest łatwe jeśli w kaze znajduje się dojrzałe robaki, w innych przypadkach trzeba dać kał do analizy. W celu wyleczenia świn z glistnicy podaje się im według zaleceń lekarza santaninę jednocześnie ze środkami przeszczyszającymi. Przed podaniem lekarstwa należy świnie głodzić przynajmniej 15 godzin, a po podaniu go jeszcze przez 3-4 godziny. Wydalane z kalem glisty za-

bija się przez polewanie wrzątkiem, po czym wynosi je razem z nawozem, który układa się w przykrywa 10 centymetrową warstwą ziemi lub piasku. Koje w których przebywają zarobaczone świnie, dokładnie trzeba oczyścić, podłogi i ściany do wysokości pół metra oblewając wrząkiem i szorując szotką. Przez 10 dni nie wolno wpuszczać do takiego chlewa świnie, a po 2 tygodniach zabezpieczyć powtórzyć. Zapobieganie polega na codziennym usuwaniu nawozu i skłanianiu go w przyzmy w celu odkażenia. Stwierdzono, że zarażenie glistami występuje łatwiej, jeśli zwierzę otrzymuje ubogi w witaminy pokarm.

Dr HENRYK MĄCZKA

TELACIE NA SMOTANE

Rozpočet pre 4 osoby: 40 dkg telacieho mäsa, 2 dkg masti, 2 dkg cibuľe, soľ, červená sladká paprika, voda, 2 dl smotany, 2 dkg mýky.

Posekanú cibuľku oprážime na masti, pridáme červenú sladkú papriku a umyté mäso vcelkom. Opečíme z oboch strán, posolíme, podlejeme vodou a

dusíme. Mäkké mäso vysušíme, pokrájame na rezne, štavu zahustíme smotanou, v ktorej sme rozbalovali mýku. Povaríme

a mäso vložíme do štavy. Podávame s ryžou, knedlami, haluškami, cestovinou alebo zemiakmi a pod.

CIGÁNSKE BRAVČOVÉ

Rozpočet pre 4 osoby: 40 dkg bravčového mäsa soľ, 6 dkg slaniny.

Slaninu rozbalíme na 4 rovnaké lístky. Z tej strany, kde nie je kožka, ju narežeme, aby sme dostali

podobu hrebienka, a na panvici ju upräžíme do ružova. Slaninu vyberieme a na zvyšujúcej masti opečíme z oboch strán naklopáme a po okrajoch narezané bravčové rezne, kym nie sú mäkké. Pred podávaním na upräžené rezne položíme hriebienky slaninky a polejeme masou z vypráženej slaniny. K mäsu podávame zemiaky.

NEUMÍTE SI PORADIT S RŮZNÝMI POTÍŽMI A ROZČILUJÍCÍMI VÁS ZÁLEŽITOSTMI? NAPIŠTE NÁM NA ADRESU: REDAKCE „ŽIVOT“ WARSZAWA, AL. JEROZOLIMSKIE 37, I. p. ODPOVÍME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKÁCH NAŠEHO ČASOPISU A V DOPISECH.

ZIVOT
CZASOPISM
SPOŁECZNO
KULTURALNE

Czechosłowackiego Stowarzyszenia Kulturalnego Redaguje Kolegium. Redaktor Naczelný — Adam Chalupec. — Z-ca Red. Nacz. — Marian Kaškiewicz. Opracowanie graficzne — Kinga Skocinska. Opracowanie techniczne — Jerzy Nocuń. Nadiesiany rękopisów, fotografii i rysunków Redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo „PRASA KRAJOWA” RSW „PRASA“ Warszawa, ul. Wilejska 12, tel. 28-24-11.

ADRES REDAKCJI: WARSZAWA, AL. JEROZOLIMSKIE 37. TEL: 21-15-41, 28-22-81.

Prenumerata na kraj dla czytelników indywidualnych przyjmuje urzędy

